

לאומי | דוח על הסיכונים

31.03.2022

הדוח על הסיכונים נמצא באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il < אודות < מידע כספי < גילוי לפי
נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים, ובאתר מגנ"א של רשות ניירות ערך בכתובת: www.magna.isa.gov.il

תוכן העניינים¹

עמוד	
3	חלק 1 מידע כללי
3	דוח על הסיכונים
4	מטרה ועקרון הגילוי
4	מידע צופה פני עתיד
4	תחולת היישום
5	חלק 2 יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול הסיכונים ונכסי סיכון משוקללים
5	יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)
7	גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים
9	הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר
11	סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)
12	חלק 3 הרכב ההון
12	הרכב ההון הפיקוחי (CC1)
14	מידע נוסף על הון והלימות הון
19	חלק 4 יחס המינוף
19	השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)
20	יחס המינוף (LR2)
21	חלק 5 סיכון אשראי
24	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)
25	סיכון אשראי לפי ענפי משק
31	שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה (CR3)
32	הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5)
34	מידע נוסף על סיכון אשראי
40	חלק 5א סיכון אשראי של צד נגדי
40	ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)
41	הקצאת הון בגין התאמת שערך לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)
42	חלק 6 סיכון שוק
43	סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR1)
44	חלק 7 סיכון נזילות
45	יחס כיסוי הנזילות - טבלת גילויים עיקריים (LIQ1)
46	יחס מימון יציב נטו - טבלת גילויים עיקריים (LIQ2)
49	חלק 8 סיכון תפעולי
50	חלק 9 סיכון סביבתי
51	חלק 10 מידע נוסף על סיכונים אחרים
52	מקרא

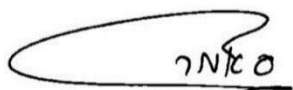
¹ למידע בנוגע לראשי התיבות בשמות הגילויים ראה מקרא בסוף הדוח.

חלק 1 - מידע כללי

דוח על הסיכונים

אנו מתכבדים להגיש דוח על הסיכונים ליום 31 במרס 2022 (להלן: "דוח על הסיכונים") של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "הבנק"). הדוח על הסיכונים ערוך בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו בדבר דרישות הגילוי המפורטות כנדבר 3 של ועדת באזל, כפי שאומצו במסגרת הוראות הדיווח של בנק ישראל, ומידע נוסף על סיכונים. בנוסף, הדוח ערוך בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים בדבר דוח רבעוני של תאגיד בנקאי ואינו כולל את כל המידע המובא בדוחות השנתיים. יש לקרוא אותו יחד עם הדוח על הסיכונים של הבנק ליום 31 בדצמבר 2021 (להלן: "הדוח השנתי על הסיכונים").

דוח זה מהווה מידע משלים ונלווה לדוחות הכספיים המאוחדים של הבנק ולדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרס 2022 ויש לקרוא אותו יחד עם המידע המוצג בהם.

ד"ר סאמר חאגי יחיא
יו"ר הדירקטוריון

חנן פרידמן
מנכ"ל

ליאת שוב
סמנכ"ל בכיר ראש חטיבת
ניהול סיכונים

23 במאי 2022

מטרה ועקרון הגילוי

הדוח נועד לאפשר לקוראי הדוחות של הבנק להעריך מידע משמעותי שכלול בהם לגבי יישום מסגרת העבודה של ועדת באזל, ההון, חשיפות הסיכון ותהליכי הערכת הסיכון.

המידע בדוח זה כולל:

- דרישות גילוי שפורסמו על ידי ועדת באזל (דרישות נדבך 3).
  - דרישות גילוי על סיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על ידי הוועדה ליציבות פיננסית (FSB) באמצעות צוות משימה לשיפור הגילוי (EDTF).
  - דרישות גילוי נוספות בהתאם להוראות הדיווח של בנק ישראל והנחיותיו (מידע נוסף).
- הדוח נערך בהתאם לדרישות הפיקוח על הבנקים בנוגע לגילוי לפי הוראות נדבך 3 של ועדת באזל ומידע נוסף על סיכונים, כפי שמעודכנות מעת לעת, ובהתאם לעקרונות המפורטים להלן:
- לגבי נתונים כמותיים שנכללו בגילויים קודמים במסגרת דרישות הגילוי של נדבך 3 או במסגרת דרישות גילוי נוספות כאמור לעיל, הוצגו נתונים השוואתיים לתקופה המקבילה בשנת הדיווח הקודמת כנדרש בהוראות.
  - המידע מבוסס בחלקו על מידע פיננסי שמוצג בדוחות הכספיים של הבנק אשר משמש בסיס לחישוב של יחסים רגולטוריים בהתאמות הנדרשות ובחלקו על הערכות פנימיות ומודלים פנימיים. לאור זאת, חלק מהמידע הינו בגדר אומדן לא מבוקר ו/או מייצג מידע שהינו בגדר מידע צופה פני עתיד.
  - המידע האיכותי בנוגע לחשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם מפורט ברובו במסגרת הדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021, למעט אם חלו שינויים מהותיים בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2022 (להלן: "התקופה המדווחת"). לאור זאת, יש לעיין בדוח זה ביחד עם הדוח על הסיכונים והדוח הכספי ליום 31 בדצמבר 2021. כמו כן, מידע רלוונטי נוסף ניתן למצוא בפרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 במרס 2022 (להלן: "דוח הדירקטוריון והנהלה").

מידע צופה פני עתיד

דוח על הסיכונים כולל, בנוסף לנתונים המתייחסים לעבר, גם מידע והערכות המתייחסים לעתיד, המוגדרים כחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, כ"מידע צופה פני עתיד". מידע צופה פני עתיד מתייחס לאירוע או לעניין עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד.

מידע צופה פני עתיד מנוסח בדרך כלל באמצעות מילים או ביטויים, כגון: "הבנק מאמין", "הבנק צופה", "הבנק מצפה", "הבנק מתכוון", "הבנק מתכנן", "הבנק מעריך", "מדיניות הבנק", "תכניות הבנק", "תחזית הבנק", "צפוי", "אסטרטגיה", "יעדים", "עלול להשפיע", "אומדן", "תרחיש", "עשוי", "יכול", "יהיה", "אופטימי", "פסימי" וביטויים נוספים המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא בעובדות עבר.

מידע צופה פני עתיד הנכלל בדוח על הסיכונים נסמך, בין השאר, על תחזיות לעתיד בנושאים שונים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ובמיוחד לשוקי המטבע ושוקי ההון, לחקיקה, להוראות גורמי פיקוח, להתנהגות המתחרים, להתפתחויות טכנולוגיות ולנושאי כח אדם.

כתוצאה מאי היכולת לחזות בוודאות שאמנם תחזיות אלה תתממשנה ומכך שבפועל האירועים יכולים להיות שונים מאלו שנחזו, קוראי הדוח צריכים להתייחס בזהירות למידע המוגדר כ"צופה פני עתיד", שכן הסתמכות על מידע כאמור כרוכה בסיכונים ובאי ודאות והתוצאות הכספיות והעסקיות העתידיות של קבוצת לאומי עשויות להיות שונות באופן מהותי.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה. האמור אינו גורע מחובות הדיווח של הבנק על פי כל דין.

תחולת היישום

לעניין תחולת היישום ולפרטים והנחיות רגולטוריות בדבר העברת אמצעים נזילים או הון פיקוחי בין חברות הקבוצה בארץ ובחו"ל - ראה חלק 1 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 דצמבר 2021.

חלק 2 - יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול הסיכונים ונכסי סיכון משוקללים

יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)

		ה	ד	ג	ב	א	
		31 במרס	30 ביוני	30 בספטמבר	31 בדצמבר	31 במרס	על בסיס מאוחד, ליום:
		2021	2021	2021	2021	2022	הון זמין (במיליוני ש"ח)
1	הון עצמי רובד 1 ^(א)	40,446	42,014	42,946	43,117	42,563	הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
1A	הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות	40,215	41,873	42,822	43,013	42,074	
2	הון רובד 1 ^(א)	40,446	42,014	42,946	43,117	42,563	הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
2A	הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות	40,215	41,873	42,822	43,013	42,074	
3	הון כולל ^(א)	50,779	52,345	53,238	53,265	53,466	הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
3A	הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות	50,278	51,943	52,873	52,937	52,977	
נכסי סיכון משוקללים (במיליוני ש"ח)							
4	סך הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA) ^(א)	344,723	350,636	362,999	374,776	394,779	
יחסי הלימות הון, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים (באחוזים)							
5	יחס הון עצמי רובד 1 ^(א)	11.73%	11.98%	11.83%	11.50%	10.78%	יחס הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
5A	יחס הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות	11.67%	11.94%	11.79%	11.47%	10.71%	
6	יחס הון רובד 1 ^(א)	11.73%	11.98%	11.83%	11.50%	10.78%	יחס הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
6A	יחס הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות	11.67%	11.94%	11.79%	11.47%	10.71%	
7	יחס הון כולל ^(א)	14.73%	14.93%	14.67%	14.21%	13.54%	יחס הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
7A	יחס הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות	14.58%	14.81%	14.56%	14.12%	13.42%	
11A	יחס הון עצמי רובד 1 הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ^(ב)	9.21%	9.20%	9.18%	9.19%	10.19%	יחס הון עצמי רובד 1 זמין, מעבר לנדרש
12A	יחס הון עצמי רובד 1 זמין, מעבר לנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ^(ב)	2.52%	2.78%	2.65%	2.31%	0.59%	
יחס המינוף, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים^(ג)							
13	סך החשיפות (במיליוני ש"ח)	612,517	651,119	666,818	711,125	720,542	יחס המינוף (באחוזים)
14	יחס המינוף (באחוזים)	6.60%	6.45%	6.44%	6.06%	5.91%	יחס המינוף, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
14A	יחס המינוף, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות	6.57%	6.43%	6.42%	6.05%	5.84%	
יחס כיסוי נזילות, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים^(ד)							
15	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (במיליוני ש"ח)	167,882	178,372	191,278	189,707	196,167	סך הכיסוי נזילות (באחוזים)
16	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים, נטו (במיליוני ש"ח)	129,494	138,432	145,724	153,487	162,960	יחס כיסוי נזילות (באחוזים)
17	יחס כיסוי נזילות (באחוזים)	130%	129%	131%	124%	120%	
יחס מימון יציב נטו, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים^(ה)							
18	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (במיליוני ש"ח)				379,338	387,147	סך הכיסוי נזילות (באחוזים)
19	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים, נטו (במיליוני ש"ח)				290,290	305,798	יחס כיסוי נזילות (באחוזים)
20	יחס כיסוי נזילות (באחוזים)				131%	127%	

ראה הערות בעמוד הבא.

הערות:

- (א) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכניות התייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל", הפוחתות בהדרגה עד ליום 30 ביוני 2022 וליום 30 בספטמבר 2024 בהתאמה. לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תכניות התייעלות ראה "הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית" בחלק 3 בהמשך הדוח. לסך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון התווספו 52 מיליון ש"ח בשל התאמות בגין תכניות התייעלות (ליום 31 בדצמבר 2021 הופחתו 78 מיליון ש"ח, ליום 30 בספטמבר 2021 הופחתו 89 מיליון ש"ח, ליום 30 ביוני 2021 הופחתו 104 מיליון ש"ח, ליום 31 במרס 2021 הופחתו 7 מיליון ש"ח).
- (ב) יחס הון רובד 1 המזערי הנדרש ייחס ההון הכולל המזערי הנדרש עד ליום 31 במרס 2020 הינם 10% ו-13.5% בהתאמה. ביום 31 במרס 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת שעה לצורך התמודדות עם משבר הקורונה לפיה יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ייחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינם 9% ו-12.5% בהתאמה. ליחס הון עצמי רובד 1 התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למעט הלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה. נתונים בתקופות קודמות עודכנו בעקבות הבהרות הפיקוח על הבנקים כי דרישת הון הנוספת בגין הלוואות לדיור תתווסף ליחס הון עצמי רובד 1 בלבד. לפירוט נוסף על הוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה ראה פרק גישת התאגיד הבנקאי להערכת הלימות ההון להלן. החל מיום 1 בינואר 2022, דרישות ההון המזעריות שחלות על הבנק הינן 10% ליחס הון עצמי רובד 1 (בתוספת דרישות ההון בגין יתרת ההלוואות לדיור) ו-13.50% ליחס הון כולל.
- (ג) להרחבה בנושא יחס המינוף ראה חלק 4 בהמשך הדוח.
- (ד) יחס כיסוי הנזילות של הבנק חושב על בסיס ממוצע תצפיות יומיות במהלך הרבעון המדווח. להרחבה בנושא יחס כיסוי נזילות ראה חלק 7 בהמשך הדוח.
- (ה) להרחבה בנושא מימון יציב נטו ראה חלק 7 בהמשך הדוח.
- (ו) נתונים אלה כוללים התאמות בגין השפעת היישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים, אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 31 בדצמבר 2024.

הנתונים כוללים יתרות ששוווגו כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16. ב. בדוחות הכספיים.

לפרטים נוספים בדבר מדדים אלה לרבות גילוי כמותי מפורט ראה בהמשך דוח זה.

גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים

לעניין גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים - ראה חלק 2 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021 וכן פרק הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021.

בנק לאומי ארה"ב - הסכם מיזוג

ביום 23 בספטמבר 2021 התקשר Bank Leumi Corporation ("BLC"), תאגיד אמריקאי (המוחזק בשיעור של 85% בידי הבנק) המחזיק בשליטה מלאה ב-BLUSA, בהסכם מיזוג עם Valley National Bancorp ("Valley").

ביום 1 באפריל 2022 הושלמה עסקת המיזוג.

Valley הינה חברת החזקות בנקאית שמחזיקה ב-Valley National Bank ("Valley Bank"). Valley Bank הוקם בשנת 1927.

עם השלמת העסקה וביצוע הליכי המיזוג, BLC מוזגה ל-Valley ו-BLUSA מוזגה ל-Valley Bank ("הסכם המיזוג").

התמורה בגין העסקה שולמה לבנק במניות Valley (90% מהתמורה) והיתרה במזומן. עם השלמת העסקה מחזיק הבנק בכ-14.2% מהון המניות של Valley והוא אינו בעל שליטה אולם נכון למועד פרסום הדוח הוא בעל המניות הגדול ביותר ב-Valley.

יצוין כי החל מרבעון זה מסוגלת ההשקעה בבנק לאומי ארה"ב כנכס המוחזק למכירה. אי לכך יתרות הנכסים וההתחייבויות של בנק לאומי ארה"ב ליום 31 במרס 2022 סווגו כנפרד, ללא סיווג של מספרי השוואה.

החל מהרבעון השני של שנת 2022, הבנק צפוי לטפל בהשקעתו ב-Valley בשיטת השווי המאזני.

כתוצאה מהמיזוג יירשם רווח נטו ממש בסך של כ-645 מיליון ש"ח. מתוך הסכום האמור, סך של כ-194 מיליון ש"ח נרשם ברבעון הנוכחי והיתרה תרשם ברבעון השני. הרווח ברבעון זה מקורו בעיקר במגן מס בגין מכירת בנק לאומי ארה"ב בסך של כ-174 מיליון ש"ח ומהכנסה בסך של 20 מיליון ש"ח מפעילות במכשירים נגזרים לגידור כלכלי של העסקה האמורה.

להערכת הבנק, העסקה תשפר את יחסי ההון בכ-0.5%. הרוב המכריע של השיפור יבוא לידי ביטוי ביום 1 באפריל 2022 עם השלמת המיזוג.

למידע נוסף ראה דיווח מידיי מיום 23 בספטמבר 2021 (מספר אסמכתא: 080569-01-2021), מיום 6 במרס 2022 (מספר אסמכתא: 026329-01-2022) ומיום 3 באפריל 2022 (מספר אסמכתא: 041695-01-2022).

למידע נוסף ראה פרק שינויים עיקריים בתקופה החולפת בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

בנק לאומי בריטניה (BLUK)

ביום 8 במרס 2022 אישר דירקטוריון הבנק את המלצת דירקטוריון BLUK ליישום מהלך, הכולל את החזרת הרישיון הבנקאי הרגולטורי של BLUK, כך שלאחר השלמת המהלך BLUK תהא חברה למתן אשראי. לשם כך, פעילותה של BLUK תמוזג לתוך LABL (להלן: "החברה הממוזגת"). החברה הממוזגת תעסוק במתן אשראי בעיקר בתחומים הנדל"ן, מלונאות ו-ABL, וזאת ללקוחות בבריטניה ובאירופה, לרבות לקוחות ישראלים הפועלים באזורים אלה.

יישומו של המהלך מותנה, במספר תנאים ובהם: קבלת החלטה סופית על ידי דירקטוריון BLUK ודירקטוריון LABL, קבלת היתר מבנק ישראל, קבלת אישור הרגולטור באנגליה, וקיום דרישות הדין האנגלי לביצוע המהלך. נכון למועד פרסום הדוח התקיימו חלק מהתנאים המתלים.

המהלך לא צפוי להשפיע באופן מהותי על התוצאות הכספיות של הבנק.

סיום סכסוך עבודה

ביום 1 באוגוסט 2021 נתקבלה בבנק הודעה על סכסוך עבודה שהוכרז, לבקשת ארגון העובדים בבנק, על ידי הסתדרות העובדים הכללית החדשה - הסתדרות המעו"ף, מכוח חוק יישוב סכסוכי עבודה, התשי"ז-1957. בהמשך ליישוב העניינים נשוא ההכרזה הודיעה הסתדרות המעו"ף ביום 24 בפברואר 2022 על סיום הסכסוך.

השפעת משבר הקורונה ומשבר רוסיה-אוקראינה

מגפת הקורונה מתרחשת בצורת גלי תחלואה, כאשר בראשית שנת 2022 החל הגל החמישי של התחלואה שהתאפיין בהדבקה מהירה שגרמה לתחלואה רבה בקרב תושבי ישראל, כמו גם בעולם כולו, ובעיקר בסין, שם יושמה מדיניות של סגרים הדוקים עם יעד של "אפס COVID". המגבלות הנוקשות בסין פוגעות בפעילות הכלכלית השוטפת שלה ונוצרו עיכובים בשרשרת האספקה הגלובלית. כך, העולם, עדיין חשוף לסיכונים הכלכליים הנובעים ממגבלות הנובעות מהקורונה, זאת לצד סיכונים כלכליים אחרים, כמו אלו הנובעים ממלחמת רוסיה-אוקראינה.

בחלק ממדינות העולם המובילות היה תהליך מוצלח יחסית של התחסנות ושל מתן חיסוני דחף, מה שפעל להפחתה של המגבלות. במקביל לשיפור יכולות "החיים לצד הקורונה", ועקב ההשפעות הכלכליות הגלובליות של מלחמת רוסיה-אוקראינה, חלה עלייה באינפלציה בעולם ובנקים מרכזיים ברחבי העולם החלו לצמצם את היקף השימוש בכלים לצורך תמיכה בפעילות הכלכלית, החלו בהעלאות ריבית. כך מידת ההרחבה המוניטרית שיעודה תמיכה במשקים שהתמודדו עם תחלואה רבה פחתה והתנאים הפיננסיים הולכים ומתהדקים. כך לגבי התמיכה הפיסקלית שצומצמה במידה ניכרת.

הבנק ממשיך לבצע ניטור ומעקב שוטפים אחר מוקדי סיכון וההתפתחויות בשוק.

למידע נוסף ראה פרק סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים בהמשך הדוח.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר

סיכונים מובילים ומתפתחים נגזרים מסביבת הפעילות של הבנק המושפעת מאד בשנים האחרונות מסיכונים הקשורים לרגולציה ולחקיקה, לסביבה מאקרו-כלכלית תנודתית, לשינויים החלים במודל העסקי, ובכלל זה המעבר ל"בנקאות החדשה" המבוססת על הדיגיטל ולמגמות חברתיות וצרכניות. בשנים האחרונות, לנוכח שינויים בסביבה התחרותית, בסביבת הצרכן, בסביבה הרגולטורית ובסביבה הטכנולוגית, ניכרת מגמת התפתחות בסיכונים שאינם פיננסיים.

להלן הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר:

סיכון אסטרטגי

התעשייה הפיננסית והסקטור הבנקאי חווים שינויים משמעותיים המשפיעים על הסיכון האסטרטגי ומחייבים התאמת המודל העסקי, ובהם:

כניסת שחקנים חדשים כדוגמת חברות טכנולוגיה גדולות (גוגל, אמזון, פייסבוק, אפל), חברות פינטק, חברות ביטוח, חברות אשראי חוץ בנקאי ובנקים דיגיטליים הנהנים לעתים מארביטראז' רגולטורי מול הרגולציה שחלה על בנקים וכן ממערכות מחשב גמישות.

שינויים רגולטוריים התומכים בעידוד התחרות כגון חובת צמצום מסגרות האשראי, הפעלת מערכת נתוני אשראי, חוק נידוד בין בנקים ויזמת בנקאות פתוחה. ראוי לציין כי בעוד השינויים הרגולטורים, לעיתים, מגבילים את פעולותיהם של הבנקים, הם במקרים רבים אינם חלים על מתחרים כגון חברות הביטוח, הפינטקים וחברות הטכנולוגיה המבוססות כדוגמת אפל וגוגל.

למידע נוסף ראה סיכון אסטרטגי בפרק סיכונים אחרים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021.

סיכון אבטחת מידע וסייבר

החיים לצד הקורונה מובילים לעלייה משמעותית בתקיפות סייבר על ארגונים פיננסיים בארץ ובעולם ועל גופי שרשרת האספקה של ארגונים אלו. מאפייני התקיפה מגוונים וביניהם תקיפות כופרה, עלייה בניסיונות פשינג והנדסה חברתית. החשיפה לסבירות התממשות אירוע סייבר עולה בין היתר כתוצאה משימוש גובר של לקוחות בערוצים דיגיטליים.

לאומי נוקט במספר צעדים להפחתת הסיכונים ובכלל זה: יישום בקרות מונעות ומגלות, ביצוע סקרי אבטחת מידע, הגברת הניטור לשם הסרת אתרים מתחזים, הידוק תהליכי ניהול ובקרת הרשאות והעלאת מודעות עובדים להנחיות אבטחת מידע.

במהלך הרבעון הראשון לשנת 2022 לא נתגלו אירועי סייבר שהשפיעו על הדוחות הכספיים של לאומי.

למידע נוסף ראה סיכון אבטחת מידע וסייבר בפרק הסיכונים התפעוליים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021.

סיכונים טכנולוגיה

לאומי מייחס חשיבות רבה לכך שהתשתית הטכנולוגית המשרתת את לקוחותיו ועובדיו תאפשר זמינות ורציפות עסקית ותפעולית, ומשקיע לשם כך משאבים רבים.

לאומי החל ביישום תכנית עסקית-טכנולוגית (תכנית מודרניזציה) לצורך השגת יעדיו העסקיים בשנים הבאות. התוכנית מנוהלת במסגרת ממשל תאגידי הדוק.

למידע נוסף ראה סיכון טכנולוגיה בפרק הסיכונים התפעוליים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021.

סיכון רגולציה

קבוצת לאומי פועלת בסביבה רגולטורית מורכבת ורב תחומית. שינויים מהותיים ומתמשכים בתחומי רגולציה מגוונים מחייבים היערכות מתאימה ומתמשכת בפעילות הבנק.

הבנק פועל באופן שוטף, לניטור ואיתור הוראות הרגולציה הרלוונטיות לפעילותו, על מנת להבטיח את היערכותו לשינויים והעדכונים ברגולציה החלה עליו ולמגמות מהותיות המתהוות בתחום זה, והכל כחלק ממכלול הפעילות של הבנק וגיבוש מטרותיו העסקיות והאסטרטגיות. במסגרת זו פועל הבנק לניטור ואיתור הוראות רגולציה רלוונטיות בישראל. בנוסף, בתחום הרגולציה הבינלאומית, פועל הבנק לאיתור מידע רלוונטי בתחומים מוגדרים ולניתוח המידע על מנת לאתר רגולציה זרה ולזהות מגמות בינלאומיות בתחום פעילותו של רשויות רלוונטיות בארה"ב, האיחוד האירופי ואנגליה, אשר עשויות להשפיע על פעילות הבנק.

למידע נוסף ראה סיכון רגולציה בפרק סיכונים אחרים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021.

סיכון ענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום פעילות שבו לבנק חשיפת אשראי משמעותית.

לאומי ממשיך לפעול באופן אקטיבי להרחבת הייזום בתיק הנדל"ן, תוך מיקוד בסגמנט המגורים ובלקוחות נבחרים בעלי חוסן פיננסי גבוה. כמו כן, מקפיד הבנק על פיזור בין אזורים גיאוגרפיים, שבהם מוקמים הפרויקטים, בהתאם לביקושים, ובין ענפי המשנה השונים.

האשראי לענף הנדל"ן תואם את תיאכון הסיכון של הבנק, לאור תחזיות מאקרו כלליות תומכות, חיתום קפדני, שיטת המימון והפיקוח ההדוקה, הגיבוי בביטחונות נדל"ן והתמחור ההולם. בשל כך, ומתוך רצון להמשיך ולהיות דומיננטיים במימון ענף הנדל"ן הבנק פועל לניצול מיטבי ואפקטיבי של המגבלות הפנימיות והרגולטוריות בנושא.

המעקב אחר תיק האשראי בתחום הנדל"ן מבוצע באופן הדוק תוך ניטור המגמות בנתונים המאקרו כלכליים במשק וניטור התפתחות מאפייני הסיכון של סגמנט זה בבנק.

הצמיחה בתיק האשראי לנדל"ן בלאומי לוותה בעלייה מסוימת בשיעורי המימון בהתאם לתנאי התחרות המתגברת בשוק. עיקר העלייה בשיעורי המימון רוכזה במימון קרקעות ופרויקטים למגורים ומוסברת, בחלק מהמקרים, מהעלייה שחלה במחירי הקרקעות באזורי הביקוש.

סך כל סיכון האשראי הבעייתי בענפי בינוי ונדל"ן (פעילות בישראל) מצוי במגמת ירידה מתמשכת, הן בסכום והן ביחס לחלקו בתיק. כמו כן, חלקו בתיק נמוך משמעותית מחלק סיכון האשראי הבעייתי בתיק הכולל.

למידע נוסף ראה פרק הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן בהמשך הדוח ובדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021.

סיכון סביבתי

סיכונים סביבתיים ואקלים מהווים חשיפה של הבנק לנזקים פוטנציאליים שעלולים להיגרם כתוצאה מאירועים או מתהליכים שקשורים לסביבה, לרבות שינויי אקלים כגון: פליטות גזי חממה, יצירת פסולת, זיהום אוויר ומים, זיהום קרקע, הפחתת המגוון הביולוגי, בירוא יערות ואירועי מזג אוויר קיצוניים.

נהוג לחלק את סיכונים סביבתיים ואקלים לשני סוגים: סיכונים פיזיים וסיכונים מעבר. הבנק חשוף בפני סיכונים אלה הן באופן ישיר והן באופן עקיף.

מכאן, לסיכונים הסביבתיים עשויה להיות השפעה פיננסית ושאונה פיננסית על הבנק כגון: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון תפעולי, סיכון ציות, סיכון משפטי, סיכון רגולטורי, סיכון מוניטין וסיכון נזילות.

הבנק גיבש תכנית עבודה רב שנתית לניהול סיכונים סביבתיים ואקלים בהיבטי משל תאגידי ושילוב ניהול סיכונים סביבתיים ואקלים כחלק בלתי נפרד מניהול הסיכונים בפעילויות השונות של הבנק, לרבות זיהוי וקידום הזדמנויות עסקיות.

למידע נוסף ראה סיכון סביבתי ואקלים ובדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021.

סיכון הבנקאות הוגנת (Conduct)

נמשכת מגמת הרגולציה הצרכנית בדגש על הוגנות (Conduct). במסגרת זו, מושם דגש על התאמת המוצרים הפיננסיים השונים לצרכי הלקוח, תוך מתן גילוי מירבי, שקיפות והוגנות.

הבנק מקפיד על התנהלות שקופה והוגנת במטרה להעניק ללקוחותיו שירותים ומוצרים בעלי ערך. עיקרון זה מקבל ביטוי בחזון הבנק - להוביל בנקאות יוזמת, חדשנית ואחראית עבור הלקוחות שבמיקוד. כמו כן, תהליכי היזום והמכירה כפופים לנהלים ולבקורות אשר מבטיחים התנהלות ראויה. תהליכים אלו נבחנים באופן שוטף, במטרה לשדרגם.

הבנק ממשיך לקדם מתן שירותים פיננסיים באמצעות פלטפורמות דיגיטליות ושימוש במודלים וההערכה היא שמהלך זה, בין יתר יתרונותיו, יפחית את סיכון הבנקאות הוגנת.

למידע נוסף ראה פרק סיכונים אחרים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021.

סיכון מאקרו-כלכלי

סיכון מאקרו-כלכלי הינו סיכון להכנסות ולהון הקבוצה הנובע מתנאים מאקרו-כלכליים לרבות צמיחה כלכלית, סביבת ריבית נמוכה, יחסי הכח הפוליטיים בעולם והשפעתם על הסחר הבינלאומי.

משבר הקורונה עדיין מהווה סיכון מאקרו-כלכלי גלובלי משמעותי. השלכות המשבר על הכלכלה העולמית, ובמידה פחותה על הפעילות המקומית, וכן על עסקי הבנק עדיין עלולות להיות מהותיות. מדובר בפגיעה מהותית בפעילות העסקית של ענפים רגישים כמו תיירות, תעופה, פנאי, בידור, שירותי אוכל ועוד וכן השפעות עקיפות משמעותיות על מכלול רחב של ענפים בתחומי המסחר והשירותים וכן נדל"ן שאיננו למגורים. משבר זה הביא בכלכלות רבות ברחבי העולם להגדלת היקף החובות הריבויים. כמו כן, בנקים מרכזיים רבים החלו לצמצם את מידת ההרחבה המוניטרית הרבה, תוך העלאת ריבית וצמצום היקף הרכישות של אגרות חוב בשווקים. התפתחויות אלו מהוות סיכון נוסף למידת היציבות בשווקים הפיננסיים.

מלבד סיכון הקורונה ישנם סיכונים הנובעים משינויי אקלים, וסיכונים גיאופוליטיים שונים, לרבות המשבר האוקראיני-רוסי בעת הנוכחית, המוסיפים לפוטנציאל לתנודתיות של תהליכים כלכליים גלובליים. המלחמה באוקראינה באה לידי ביטוי בעלייה ניכרת של מחירי האנרגיה ומחירים של סחורות אחרות, בפגיעה ניכרת באמון הצרכנים וביטחון העסקים בחלקים שונים של העולם, ובכך לפגיעה צפויה בהיקף צמיחת כלכלת העולם.

הבנק בוחן את יכולתו לעמוד בהתפתחויות שליליות בסביבה המאקרו-כלכלית באמצעות תרחישי קיצון מערכתיים, ובכלל זה עורך תרחישי קיצון אחידים לבקשת הפיקוח על הבנקים. כמו כן, מתבצע ניטור ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות בשוק על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות, לכשיידרש.

סקירת נכסי סיכון משוקלים (OV1)

	א	ב	ג
	31 במרס 2022	31 בדצמבר 2021	31 במרס 2022
דרישות הון מזעריות ^(א)			
	במיליוני ש"ח		
1 סיכון אשראי (גישה סטנדרטית) ^(ב)	344,235	326,498	46,472
6 סיכון אשראי של צד נגדי (גישה סטנדרטית)	4,875	4,635	658
10 התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)	1,499	1,770	202
16 חשיפות איגוח (גישה סטנדרטית)	603	505	81
25 סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון 250%)	14,242	13,194	1,923
סך הכל סיכון אשראי	365,454	346,602	49,336
20 סיכון שוק (גישה סטנדרטית)	6,178	5,592	834
24 סיכון תפעולי	23,147	22,582	3,125
27 סך הכל	394,779	374,776	53,295

(א) דרישות הון בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינה 13.50% במועד הדיווח.

(ב) סיכון אשראי אינו כולל סיכון אשראי של צד נגדי, התאמה בגין סיכון אשראי (CVA), סיכון סילוק, חשיפות איגוח וסכומים מתחת לספי הניכוי.

הנתונים כוללים יתרות שסווגו כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16.ב בדוחות הכספיים.

חלק 3 - הרכב ההון
הרכב ההון הפיקוחי (CC1)

	31 בדצמבר 2021	31 במרס 2021	31 במרס 2022			
סכומים	סכומים	סכומים	סכומים			
שלא נוכו	שלא נוכו	שלא נוכו	שלא נוכו			
מההון	מההון	מההון	מההון			
הכפופים	הכפופים	הכפופים	הכפופים			
לטיפול	לטיפול	לטיפול	לטיפול			
הנדרש	הנדרש	הנדרש	הנדרש			
לפני	לפני	לפני	לפני			
אימוץ	אימוץ	אימוץ	אימוץ			
הוראה	הוראה	הוראה	הוראה			
202	202	202	202			
בהתאם	בהתאם	בהתאם	בהתאם			
למאזן	למאזן	למאזן	למאזן			
הפיקוחי	הפיקוחי	הפיקוחי	הפיקוחי			
III	III	III	III			
הון	הון	הון	הון			
פיקוחי	פיקוחי	פיקוחי	פיקוחי			
במיליוני ש"ח						
הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים						
1	-	7,225	-	7,225	הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1	
2	-	37,209	-	34,518	37,751	עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן
3	-	(2,824)	-	(2,625)	(2,543)	רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי
4	-	300	-	283	285	מניות רגילות שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות על ידי צד ג' (זכויות מיעוט)
-	-	41,910	-	39,401	42,718	הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים						
6	-	178	-	179	207	מוניטין
9	-	23	-	17	30	רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי
10	-	1,686	-	2,144	1,404	מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי, אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1
-	-	(3,094)	-	(3,385)	(1,486)	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים ⁽²⁾
-	-	(1,303)	-	(1,518)	309	מזה: בגין חישוב בסיס הון על בסיס שיעור היוון ממוצע 8 רבעונים מחויבות פנסיונית
-	-	(104)	-	(231)	(135)	מזה: בגין השפעת תכניות ההתייעלות
-	-	(1,687)	-	(1,636)	(1,356)	מזה: הפחתת מרכיב מס שכר מנכס מס נדחה
-	-	(1,207)	-	(1,045)	155	סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1
-	-	43,117	-	40,446	42,563	הון עצמי רובד 1
-	-	43,117	-	40,446	42,563	הון רובד 1
הון רובד 2: מכשירים והפרשות						
11	-	5,848	-	6,019	6,585	מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו
11	-	224	-	270	-	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר ⁽²⁾
5	-	81	-	72	93	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'
-	-	81	-	72	93	מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2
12	-	3,995	-	3,972	4,225	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
-	-	10,148	-	10,333	10,903	הון רובד 2 לפני ניכויים
-	-	10,148	-	10,333	10,903	הון רובד 2
-	-	53,265	-	50,779	53,466	סך ההון

	31 במרס 2022	31 במרס 2021	31 בדצמבר 2021
סך נכסי סיכון משוקללים	394,779 -	344,723 -	374,776 -
יחסי הון וכריות לשימור הון (באחוזים)			
הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	10.78% -	11.73% -	11.50% -
הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	10.78% -	11.73% -	11.50% -
ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	13.54% -	14.73% -	14.21% -
דרישות מזעריות שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים^(א)			
יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי הפיקוח על הבנקים	10.19% -	9.21% -	9.19% -
יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי הפיקוח על הבנקים	13.50% -	12.50% -	12.50% -
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)			
השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה	695 -	674 -	688 -
השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה	36 -	132 -	133 -
מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהם מתחת לסף ההפחתה	4,248 -	3,921 -	4,171 -
תקרה להכללת הפרשות רובד 2			
הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה	4,857 -	4,426 -	3,995 -
התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית	4,568 -	3,972 -	4,333 -
מכשירי הון שאינם כשירים כהון פיקוחי הכפופים להוראות המעבר			
סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר	-	270 -	224 -
סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה	-	1,184 -	1,231 -

(א) יחס הון רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש עד ליום 31 במרס 2022 הינם 10% ו-13.5% בהתאמה. ביום 31 במרס 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת שעה לצורך התמודדות עם משבר הקורונה לפיה יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינם 9% ו-12.5% בהתאמה. ליחס הון עצמי רובד 1 התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למעט הלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה. נתונים בתקופות קודמות עודכנו בעקבות הבהרות הפיקוח על הבנקים כי דרישת ההון הנוספת בנין הלוואות לדיור תתווסף ליחס הון עצמי רובד 1 בלבד. החל מיום 1 בינואר 2022, דרישות ההון המזעריות שחלות על הבנק הינן 10% ליחס הון עצמי רובד 1 (בתוספת דרישות ההון בנין יתרת ההלוואות לדיור) ו-13.50% ליחס הון כולל. בהתאם לכך, דרישות ההון המינימליות שחלות על הבנק ליום 31 במרס 2022 הינן 10.19% ליחס הון עצמי רובד 1 ו-13.50% ליחס ההון הכולל. לפירוט נוסף על יחסי ההון המזעריים ראה פרק גישת התאגיד הבנקאי להערכת הלימות ההון להלן.

(ב) נתונים אלה כוללים התאמות בגין השפעת היישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים, אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 31 בדצמבר 2024.

הנתונים כוללים יתרות שסווגו כנכסים והתייבויים מוחזקים למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16. ב. בדוחות הכספיים.

מידע נוסף על הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-31 במרס 2022 ב-42,433 מיליון ש"ח, לעומת 41,610 מיליון ש"ח בסוף 2021.

הון זה מהווה בסיס לחישוב ההון הפיקוחי המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק בתוספת מכשירים הוניים והתאמות פיקוחיות כפי שנקבע בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 של הפיקוח על הבנקים.

יחס הון למאזן ב-31 במרס 2022 הינו 6.3%, זהה ליחס שדווח ב-31 בדצמבר 2021.

הירידה ביחסי הלימות ההון מקורה בגידול המשמעותי בתיק האשראי ובירידות בשווקים, בין היתר על רקע עליית הריבית. הרווח הכולל האחר הושפע באופן מהותי מהתאמות שליליות בגין אגרות חוב זמינות למכירה, אשר קוזזו בהתאמות חיוביות של ההתחייבויות בגין הטבות לעובדים. עם זאת, הירידה בשווי אגרות החוב נזקפת מיידית להון הפיקוחי בעוד שהשפעה החיובית על ההתחייבויות בגין הטבות לעובדים בשל עליית הריבית נזקפת להון הפיקוחי על פני שמונה רבעונים.

כן יצוין כי עסקת המיזוג של בנק לאומי ארה"ב עם Valley הושלמה ביום 1 באפריל 2022. עסקה זו צפויה לשפר את יחסי ההון בכ-0.5%. הרוב המכריע של השיפור יבוא לידי ביטוי ביום 1 באפריל 2022 עם השלמת המיזוג.

לפרטים נוספים בגין עסקה זו ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות וביאור 16. ב. בדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2022. לפרטים נוספים בגין שינויים רגולטוריים צפויים בנוגע למדידת הלימות ההון ראה להלן בהמשך דוח זה.

מבנה ההון הפיקוחי

במאי 2013 פרסם הפיקוח על הבנקים את ההוראות הסופיות ליישום באזל 3 בישראל, וזאת על ידי תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-211 (להלן בפרק זה: "ההוראות"). הוראות אלה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014 בכפוף להוראות המעבר שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 של הפיקוח על הבנקים.

על פי הוראות אלו, רכיבי ההון בקבוצה לצורך חישוב הלימות ההון משויכים לשני רבדים:

1. הון רובד 1, הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף.
2. הון רובד 2.

סיכום הרבדים האלו מכונה "בסיס ההון לצורך הלימות ההון" או "ההון הפיקוחי" או "ההון הכולל".

הון עצמי רובד 1

הון עצמי רובד 1 (Common Equity Tier 1) כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מזכויות המיעוט (זכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים.

בנוסף לאלו, נכללות התאמות להון עצמי רובד 1, אשר נובעות מיישום תכניות התייעלות תפעולית וכן מאופן חישוב ריבית ההיוון שמשמשת לחישוב ההתחייבויות לזכויות עובדים, כמפורט בהמשך.

פירוט לגבי הדרישה הרגולטורית ליחס הון עצמי רובד 1 מזערי מופיע להלן בפסקת הלימות ההון.

הון רובד 1

על פי הוראות הפיקוח על הבנקים, הון רובד 1 יכול, בנוסף להון עצמי רובד 1, גם הון רובד 1 נוסף (Additional Tier 1), אשר מורכב ממכשירי הון העומדים בקריטריונים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202.

עד כה לא נקבעה בישראל דרישה רגולטורית ליחס הון רובד 1 מזערי, ובקבוצת לאומי לא קיימים מכשירי הון רובד 1 נוסף.

הון רובד 2

הון רובד 2 (Tier 2) כולל בעיקר מכשירי הון ויתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בכפוף לתקרה שנקבעה בהוראות.

לגבי מכשירי ההון שהיו כלולים בהון רובד 2 בתאריך 31 בדצמבר 2013, נקבעו הוראות מעבר ותקרת הכרה, אשר הופחתה בתחילת כל שנה ב-10% עד ליום 1 בינואר 2022. החל מיום 1 בינואר 2022 מכשירי הון אלה אינם מוכרים עוד להון הפיקוחי.

מכשירי הון המונפקים מתחילת שנת 2014 נדרשים לעמוד בקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 לצורך הכללתם בהון. הקריטריונים העיקריים שעל המכשיר לכלול הינם: (1) מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה למניות רגילות או הפחתת המכשיר כאשר יחס הון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי יורד מ-5%; (2) סעיף הקובע שבהתרחש האירוע המכונן לאי-קיימות (כמוגדר בנספח ה' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202), יומר המכשיר באופן מיידי למניות רגילות או יימחק.

תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחי שהונפקו מוצג באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il בפרק אודות > מידע כספי < גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

הלימות ההון

יחסי ההון מחושבים כיחס שבין ההון לנכסי הסיכון המשוקללים. יחס הון עצמי רובד 1 מחושב כיחס שבין סכום הון עצמי רובד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים, ויחס ההון הכולל מחושב כיחס שבין סכום ההון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי בנק ישראל

לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201 "מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות", תאגיד בנקאי גדול, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל, נדרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי בשיעור של 13.5% וזאת החל מיום 1 בינואר 2017. דרישה זו חלה על לאומי.

כמו כן, על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 "מגבלות למתן הלוואות לדיוור" התאגיד הבנקאי נדרש להגדיל את יעד הון עצמי רובד 1, בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיוור. ביום 6 באוקטובר 2021, פרסם הפיקוח על הבנקים עדכון לקובץ שאלות ותשובות בנושא "מגבלות למתן הלוואות לדיוור", שבמסגרתו הובהר כי הדרישה להגדלת יעד ההון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיוור מתייחסת ליעד הון עצמי רובד 1 בלבד ואין חובה ליישמה גם ביחס ליעד ההון הכולל. בהתאם לכך, עודכן יחס ההון הכולל המזערי, הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים בביאור 9 לדוחות הכספיים.

חוזר להתאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה) - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250
 ביום 31 במרס 2020 פרסם בנק ישראל חוזר בנושא התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה) (הוראה מספר 250) (להלן: הוראת השעה). בהתאם להוראת השעה, תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד שווה או עולה על 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, נדרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 לנכסי סיכון משוקללים שלא יפחת מ-9% וביחס הון כולל לנכסי סיכון משוקללים שלא יפחת מ-12.5% (חלף 10%-13.5% בהתאמה, עובר לפרסום החוזר). הוראה זו חלה על לאומי.

על רקע המשך התפתחות אירוע נגיף הקורונה והשלכותיו על הכלכלה בעולם ובישראל, החליט הפיקוח על הבנקים להאריך מעת לעת את תוקף הוראת השעה. ביום 27 בדצמבר 2021, פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לפיו החל מיום 1 בינואר 2022 יפוג תוקף הוראת השעה למעט הוראות ספציפיות להן נקבע בהוראת השעה תוקף מאוחר יותר, וביום 18 בינואר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר נוסף לפיו הוחלט שלא לבטל את הוראת השעה אלא לשוב ולעדכנה.

על פי ההוראה, תוקף ההקלה ביעדי ההון הוא עד 31 בדצמבר 2023, כאשר יחסי ההון של התאגיד הבנקאי לא יפחתו מיחסי ההון ביום 31 בדצמבר 2021 או יחסי ההון המזעריים שחלים על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם. ליום 31 בדצמבר 2021, יחס הון עצמי רובד 1 של לאומי הינו 11.50%, ויחס ההון הכולל הינו 14.21%, ולפיכך החל מיום 1 בינואר 2022 חלים על לאומי יעדי ההון המזעריים שחלו טרם הוראת השעה, קרי יחס הון עצמי רובד 1 שלא יפחת מ-10%, ויחס הון כולל שלא יפחת מ-13.5%. עוד נקבע בחוזר כי בתקופה שעד יום 30 ביוני 2022, הפחתה ביחסי ההון של עד 0.3% לא תחשב כחריגה מיחסי ההון הנדרשים, בכפוף לתכנון הון מוקפד ושמרני ולדיווח לפיקוח על הבנקים.

במסגרת הוראת השעה נקבע כי בגין הלוואות לדיוור אשר הועמדו בתקופה החל מיום 19 במרס 2020 ועד ליום 30 בספטמבר 2021, לא תחול דרישת ההון הנוספת בשיעור של 1% מיתרת הלוואה, הקבועה בסעיף 14א. להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 בנושא מגבלות למתן הלוואות לדיוור. בהתאם לחוזר שפרסם הפיקוח על הבנקים ביום 30 בספטמבר 2021, החל מיום 1 באוקטובר 2021, נותרה ההקלה כאמור רק בהתייחס לדרישת ההון בגין הלוואות לדיוור שלא לצורך רכישת זכות במקרקעין (הלוואות לכל מטרה). בהתאם, דרישת ההון הנוספת בגין יתרת הלוואות לדיוור, ליום 31 במרס 2022 הינה 0.19% במונחי יחס הון עצמי רובד 1.

בהתאם, דרישות ההון המזעריות שחלו על הבנק ליום 31 במרס 2022 הינן 10.19% ליחס הון עצמי רובד 1 (כולל דרישת ההון בגין יתרת הלוואות לדיוור) ו-13.50% ליחס ההון הכולל.

בנוגע ליחס המינוף, בהוראת השעה נקבע שתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא 24% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5.5% (חלף 6% קודם לכן). ביום 15 במאי 2022 פורסם חוזר לתיקון הוראת השעה, ולפיו תוקף ההקלה יוארך עד 30 ביוני 2024, כאשר יחס המינוף לא יפחת מיחס המינוף ביום 31 בדצמבר 2023 או מיחס המינוף המזערי שחל על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם. עוד נקבע כי ניצול ההקלה לא יהווה חסם לחלוקת דיבידנד בכפוף לתכנון הון הכולל חזרה ליחס המינוף הנדרש.

תכנון ההון ויעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי הבנק

תכנון ההון בקבוצת לאומי משקף ראייה צופה פני עתיד של תיאבון ופרופיל הסיכון, האסטרטגיה העסקית והלימות ההון הנדרשת כתוצאה מכך. תכנון ההון מאושר על ידי ההנהלה ודירקטוריון הבנק ולוקח בחשבון את הצמיחה בפעילות של מרכזי הרווח השונים בקבוצה וגורמים נוספים המשפיעים על עמידת הבנק בדרישות ההון, כגון: תחזיות רווח, שינויים ברווח כולל אחר, התאמות פיקוחיות, השפעת הוראות מעבר ושיעור הגידול בנכסי הסיכון. תחזית יחסי ההון נבחנת גם תחת מבחני רגישות ותרחישי קיצון שונים.

מדיניות הקבוצה שאושרה על ידי הדירקטוריון, הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהסף המזערי שיוגדר מעת לעת על ידי בנק ישראל ואשר לא תפחת משיעור ההון הנדרש לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך ה-ICAAP. בנוסף, הוגדרו יעדי הון לעת אירוע תרחיש קיצון. לפירוט תהליך ה-ICAAP והשימוש במבחני קיצון, ראה דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021.

במסגרת הליך הסקירה הפיקוחי, הנחה הפיקוח על הבנקים על קביעת יעדי הון פנימיים אשר יהלמו את פרופיל הסיכון של הבנק. בהמשך לכך, דירקטוריון הבנק אישר להגדיל את יעד ההון העצמי רובד 1 הפנימי של הבנק באופן שמיום 31 בדצמבר 2017 יעמוד על 10.5%.

עם תחילת משבר הקורונה החליט דירקטוריון הבנק להפחית את יעד הון עצמי רובד 1 הפנימי ל-9.5%. לאור סיומן של ההקלות ביעדי ההון, החליט דירקטוריון הבנק ביום 8 במרס 2022, לעדכן את יעד הון עצמי רובד 1 הפנימי ולהעלותו ל-10.5%, כפי שהיה טרם משבר הקורונה.

למידע נוסף ראה דיווח מיידי מיום 9 במרס 2022 (אסמכתא: 2022-01-027670).

מדיניות חלוקת דיבידנד

מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק, שאושרה על ידי דירקטוריון הבנק ביום 6 במרס 2019, קובעת כי מדי רבעון יחולק דיבידנד בגובה של עד 50% מהרווח הנקי של הבנק, בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף. זאת בכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו גם לאחר חלוקת הדיבידנד. חלוקת הדיבידנד בפועל כפופה להחלטות פרטניות של הדירקטוריון בטרם כל חלוקה, ובכפוף להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

בחוזר הפיקוח מיום 27 בדצמבר 2021, בוטלו ההגבלות על חלוקת דיבידנדים ונקבע כי בהקשר זה, התאגידים הבנקאיים צריכים לנהוג בזהירות, כאשר הם בוחנים את המודל העסקי שלהם וכן להביא בחשבון כי עדיין קיימת רמה מסוימת של אי וודאות בשווקים, הנובעת בין היתר מהתפתחות מוטציות חדשות של הנגיף.

ביום 23 במאי 2022 אישר הדירקטוריון חלוקת דיבידנד בסך של כ-322 מיליון ש"ח, המהווים כ-20% מהרווח הנקי לרבעון הראשון של 2022 וזאת בין היתר על רקע הצמיחה המשמעותית של הבנק באשראי. סכום הדיבידנד שאושר לכל מניה בת 1 ש"ח ע.ג. מהווה כ-22.142 אגורות. הדירקטוריון קבע את יום 7 ביוני 2022 כיום הקובע לעניין תשלום הדיבידנד ואת יום 15 ביוני 2022 כיום התשלום.

פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד ההכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
		באגורות	במיליוני ש"ח
12 באוגוסט 2021	2 בספטמבר 2021	43.36	630
15 בנובמבר 2021	12 בדצמבר 2021	94.11	1,367
9 במרס 2022	6 באפריל 2022	40.48	588

התאמות להון עצמי רובד 1:

מדידת ההתחייבות בגין זכויות עובדים

למידע בנוגע למדידת ההתחייבויות לעובדים ראה פרק הון והלימות ההון בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021.

למידע בנוגע למתודולוגית ההיוון ראה פרק מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים.

הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית

בשנים 2016 ו-2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתבים בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" בכח אדם ובתחום הנדל"ן. על פי המכתבים, תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו, יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעתן של תכניות התייעלות על ההון הפיקוחי על פני חמש שנים בקו ישר. תוקף המכתבים הוא עד ליום 31 בדצמבר 2021, במטרה לאפשר גיבוש תכניות התייעלות נוספות.

ביולי 2017 אישר דירקטוריון הבנק תכנית התייעלות שעלותה הסתכמה בכ-204 מיליון ש"ח (לאחר מס). נכון ליום 31 במרס 2022 מיוחסים להון הפיקוחי 95% מעלויות תכנית זו.

במסגרת ההכנות הנוגעות להסכם הקיבוצי המיוחד שנחתם עם ארגון העובדים ביולי 2019, אישר דירקטוריון הבנק תכנית פרישה מרצון, שעלותה הסתכמה בכ-167 מיליון ש"ח (לאחר מס). נכון ליום 31 במרס 2022 מיוחסים להון הפיקוחי 55% מעלויות תכנית זו.

שינויים רגולטוריים ונוספים במדידת דרישות ההון

התפתחויות בהוראות ועדת באזל לפיקוח על הבנקים בנוגע למדידת הלימות ההון

בשנת 2017 סיימה ועדת באזל לפיקוח על הבנקים את עבודתה לעדכון המסגרת הכוללת של "באזל 3" להלימות ההון. במסגרת העדכונים, אשר לעתים מקבלים את הכינוי "באזל 4", נקבעו עדכונים משמעותיים בנוגע לאופן החישוב של נכסי סיכון שבגינם נדרש לחשב את דרישות ההון בנדבך הראשון. בין היתר, נקבעו שינויים באופן החישוב של דרישות ההון על פי הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי, נקבעה גישה סטנדרטית אחידה לגבי הסיכון התפעולי וכן נקבעו שינויים במסגרת מדידת סיכונים השוק. במרס 2020 פורסמה הודעה מטעם הגוף המפקח על ועדת באזל, שלפיה היישום של הסטנדרטים השונים הכלולים במסגרת העדכון הכוללת, יידחה בשנה ויחל ב-1 בינואר 2023. באיחוד האירופי צפויה דחיה של היישום לשנת 2025. בשלב זה, לא ידוע באיזה אופן ומתי יאומצו הוראות אלה על ידי הפיקוח על הבנקים בישראל.

הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים

באפריל 2019 הודיע הפיקוח על הבנקים על הכוונה להתחיל ליישם הנחיות של ועדת באזל משנת 2014 בנושא "הגישה הסטנדרטית לחישוב חשיפה לסיכון אשראי צד נגדי" (SA-CCR).

ביום 1 בדצמבר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לעדכון הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים (יישום הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203A ו-208A) במטרה להתאים את הוראות בנק ישראל לעדכון הוראות וועדת באזל בכל הקשור לסיכון אשראי צד נגדי.

ביום 15 במרס 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר "טיפול בסיכון אשראי צד נגדי", הכולל עדכונים והבהרות שונות (שאלות ותשובות) בנוגע ליישום הוראה 203A.

ביום 7 באפריל 2022 פורסם חוזר המעדכן את הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203 בנושא "מדידה והלימות ההון - הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי" ו-218 בנושא "יחס המינוף". בהתאם לעדכונים, החישוב של החשיפה יבוצע בהתאם להוראה 203A.

תאריך היישום של הוראה 203A "טיפול בסיכון אשראי של צד נגדי" ותאריך היישום של העדכונים להוראות 203 ו-218 יחול ב-1 ביולי 2022. תאריך היישום של הוראה 208A "התאמת שווי בגין סיכון אשראי (CVA)" יחול ב-1 בינואר 2025.

הבנק בוחן את ההשפעות של ההוראות האמורות וממשיך בהיערכותו ליישומן. בהתאם להערכת הבנק, הוראות אלו צפויות להגדיל את דרישות ההון בגין מכשירים נגזרים, להקטין את יחס המינוף ולהשפיע על חישובי מגבלת ריכוזיות ענפית ומגבלות על חבות של לווה וקבוצת לווים. בשלב זה לא ניתן לאמוד באופן מהימן את היקף השפעתן הצפויה.

חוזר בנושא "הון פיקוחי - השפעת יישום כללי חשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים" לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299, וחוזר בנושא "הפסדי אשראי צפויים ממכשירים פיננסיים"

החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את הוראות המעבר שפרסם הפיקוח על הבנקים בנושא "הון פיקוחי - השפעת יישום כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים" מיום 1 בדצמבר 2020 וכן עדכונים נוספים במסגרת התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין נוספות שהותאמו לכללים החדשים בנושא הפסדי אשראי צפויים. בין היתר, מיישם הבנק החל מיום 1 בינואר 2022 את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 בנושא "מדידה והלימות הון - הון פיקוחי", ומנכה מהון עצמי רוברד 1 סכומים בגין הלוואות לדיר שמשווגות לאורך זמן כהלוואות שאינן צוברות.

בהתאם להוראות המעבר שפרסם הפיקוח על הבנקים, מאחר וכתוצאה מהיישום לראשונה חל קיטון בהון עצמי רוברד 1 של הבנק ל-1 בינואר 2022, הוסיף הבנק באופן חלקי בהון עצמי רוברד 1 75% מהקיטון בהון העצמי רוברד 1 שבמועד היישום לראשונה (בהתאם לכך, כל תחילת שנה ממועד היישום לראשונה יחול קיטון של 25% בתוספת להון עצמי רוברד 1, עד לתוספת של 0% ב-1 בינואר של שנת היישום הרביעית).

להשפעת יישום ההוראות החדשות על דוחותי הכספיים של הבנק ועל יחסי ההון של הבנק ראה ביאור 1.ב.1. בדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2022.

טיוטת חוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 - הגישה הסטנדרטית - סיכונים אשראי

ביום 20 במרס 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת חוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 "הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי". במסגרת החוזר, יועלה ל-150% משקל הסיכון המיוחס לאשראי הניתן לרכישת מקרקעין למטרות פיתוח ובניה בשיעור העולה על 75% משווי הנכס הנרכש (LTV). זאת למעט מיומן נדל"ן חקלאי ללא אופק תכנוני. הבנק בוחן את השאלות העולות מהשינוי האמור ובהתאם את השפעתם האפשרית.

להלן ניתוח רגישות לגורמים העיקריים המשפיעים על הלימות ההון של קבוצת לאומי

- שינוי היקף נכסי סיכון - נכסי הסיכון של לאומי מסתכמים ליום 31 במרס 2022 בכ-394.8 מיליארד ש"ח. גידול של 1 מיליארד ש"ח בנכסי הסיכון יקטין את יחס הון עצמי רוברד 1 ואת יחס ההון הכולל בכ-0.03%.
- שינוי הון עצמי רוברד 1 - הון עצמי רוברד 1 ליום 31 במרס 2022 מסתכם בכ-42.5 מיליארד ש"ח. קיטון ב-100 מיליון ש"ח בהון עצמי רוברד 1 יקטין את יחס הון עצמי רוברד 1 ואת יחס ההון הכולל בכ-0.03%.
- שינוי בשער החליפין - פיחות של 1% בשער החליפין של השקל מול כל המטבעות יקטין את יחס הון עצמי רוברד 1 ואת יחס ההון הכולל בכ-0.02%.

- התחייבויות בדבר זכויות עובדים - ההתחייבות האקטוארית לעובדים מהונת על פי ממוצע נע של שמונה רבעונים של תשואות השוק המושפעות מעקום אג"ח ממשלת ישראל ומרווח אג"ח קונצרני AA בארה"ב. שינוי של 0.1% לאורך עקום הריבית להיוון, בהנחה שהעקום עולה ויורד בצורה אחידה, משמעותה השפעה מצטברת של כ-0.06% ביחס הון עצמי רובד 1 וביחס ההון הכולל. מזה על פי חישוב ממוצע נע לשמונה רבעונים, השפעה של כ-0.01% ביחס הון עצמי רובד 1 וביחס ההון הכולל, לרבעון השוטף.

ביום 1 באפריל 2022 הושלמה עסקת המיזוג בין חברת הבת של לאומי בארה"ב Bank Leumi USA לבין Valley National Bancorp והחל ממועד זה מחזיק הבנק ב-14.2% ממניות הבנק הממוזג.

ראה דיווח מידי מיום 3 באפריל 2022 (אסמכתא 041695-01-2022).

להשפעה הצפויה של השלמת עסקת המיזוג על יחסי ההון של לאומי, ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

המידע הנ"ל לגבי הלימות ההון וניהולה מתייחס לפעולות עתידיות של הבנק, והוא בגדר "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

חלק 4 - יחס מינוף

יחס המינוף מחושב באחוזים ומוגדר כמדדית ההון הרגולטורי מחולק במדדית החשיפה. ההון הרגולטורי לצורך מדדית יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, בהתאם להתאמות פיקוחיות לעניין חישוב ההון. מדדית החשיפה של תאגיד בנקאי היא סכום החשיפות המאזניות, החשיפות לנגזרים, החשיפות לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים. יחס המינוף הינו מדד משלים ליחס ההון ומהווה מגבלה נוספת על רמת המינוף של המגזר הבנקאי.

יחס המינוף עשוי להיות מושפע מהשינויים בהון הרגולטורי של הבנק. בין היתר, בחישוב יחס המינוף הובאה בחשבון השפעה של יישום תכנית ההתייעלות והתאמות מיישום ריבית ההיוון המחושבת על פני ממוצע נע של תשואת השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח, בקשר להתחייבויות אקטואריות מסוימות.

השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדדית החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)

	31 בדצמבר		31 במרס	
	2021	2021	2022	2022
	במיליוני ש"ח			
1 סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים	656,454	565,934	669,431	
התאמות בגין:				
4 מכשירים פיננסיים נגזרים	(1,515)	(3,334)	(9,707)	
6 פריטים חוץ מאזניים	52,789	46,037	56,685	
7 אחרות	3,397	3,880	4,133	
8 חשיפה לצורך יחס המינוף	711,125	612,517	720,542	

יחס המינוף (LR2)

	31 במרס		31 בדצמבר
	2021	2022	2021
	במיליוני ש"ח		
	פריט		
חשיפות מאזניות			
1	635,352	547,020	642,765
2	(178)	(185)	(213)
3	635,174	546,835	642,552
חשיפות בגין נגזרים			
4	1,776	1,375	1,832
5	16,768	11,509	16,567
7	(6,032)	(3,156)	(8,050)
11	12,512	9,728	10,349
חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך			
12	2,473	4,631	3,443
15	8,177	5,286	7,513
16	10,650	9,917	10,956
חשיפות חוץ מאזניות אחרות			
17	148,828	132,847	160,005
18	(96,039)	(86,809)	(103,320)
19	52,789	46,037	56,685
הון וסך החשיפות			
20	43,117	40,446	42,563
21	711,125	612,517	720,542
יחס מינוף			
22	6.06%	6.60%	5.91%

(א) למידע נוסף בנושא הלימות הון ומינוף ראה פסקה בנושא הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים בדוח הדירקטוריון וההנהלה וביאור 9. בדוחות הכספיים.

(ב) נתונים אלה כוללים התאמות בגין הפסדי אשראי צפויים לפי הוראות הפיקוח על הבנקים, הנזקפות על פני 4 שנים.

ביום 15 במאי 2022 פורסם חוזר לתיקון הוראת השעה, לצורך התמודדות עם משבר הקורונה לפיו יחס המינוף הנדרש הינו 5.5%. תוקף ההקלה הוארך עד 30 ביוני 2024. למידע נוסף אודות התאמות להוראת השעה בנושא יחס המינוף, ראה סעיף התאמות להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250 בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

הירידה ביחס המינוף מקורה בגידול המשמעותי בתיק האשראי ובירידות בשווקים, בין היתר על רקע עליית הריבית. כמתואר לעיל, הרווח הכולל האחר הושפע באופן מהותי מהתאמות שליליות בגין אגרות חוב זמינות למכירה, אשר קוזזו בהתאמות חיוביות של ההתחייבויות בגין הטבות לעובדים. עם זאת, הירידה בשווי אגרות החוב נזקפת מיידית להון הפיקוחי בעוד שההשפעה החיובית על ההתחייבות בגין הטבות לעובדים בשל עליית הריבית נזקפת להון הפיקוחי על פני שמונה רבעונים.

הנתונים כוללים יתרות שסווגו כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16. בדוחות הכספיים.

חלק 5 - סיכון אשראי

אשראי הינו פעילות ליבה מרכזית של הבנק והקבוצה, המתקיימת באופן מבוזר במספר קווי עסקים.

סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי כפי שסוכמו.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות: אשראי לציבור, אשראי לבנקים, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים, השקעות באגרות חוב וחשיפות בגין פעילות בנגזרים.

הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 בנושא ניהול סיכון אשראי, ניהול בנקאי תקין מספר 311A בנושא ניהול אשראי צרכני ובהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 בנושא הערכה נאותה של סיכונים אשראי ומדידה נאותה של חובות, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון. כמו כן, הבנק מקפיד על ניהול הסיכון בהתאם להנחיות ודרישות נוספות שנכללות בהוראות הפיקוח על הבנקים תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

במסגרת ניהול סיכונים אשראי הבנק מנטר את איכות תיק האשראי, לרבות נאותות כוללת של ההפרשה להפסדי אשראי לכיסוי ההפסדים הגלומים בתיק האשראי, ריכוזיות תיק האשראי ופעילות לפי מוצרים עיקריים, כגון: אשראי לענף בינוי ונדל"ן, הלוואות לדיר, אשראי לאנשים פרטיים ואשראי ממונף ובוחן באופן שוטף את השפעת גובה הריבית על סיכון תיק האשראי.

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2022 בוצעו התאמות בניהול סיכון האשראי ובתיאבון הסיכון. לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי הקשור לסיכון אשראי.

השפעת משבר הקורונה על סיכון האשראי

חשיפה לסיכונים כתוצאה מעלייה בהיקפי התחלואה מעת לעת עדיין קיימת, אך נמוכה משמעותית בעוצמתה לעומת תחילת המשבר.

עדיין קיים פער במידת ההתאוששות בין הענפים שנפגעו מהמשבר באופן משמעותי ביותר לשאר ענפי המשק.

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2022 המשכיה מגמת השיפור בשוק העבודה: שיעור האבטלה בהגדרה ה"רחבה" (הכוללת מלבד בלתי מועסקים גם עובדים הנעדרים זמנית מהעבודה מסיבות הקשורות בקורונה וכן עובדים אשר לא משתתפים בכח העבודה ופוטרו החל ממרס 2020) אותו מפרסמת הלמ"ס מאז ראשית המגיפה, הינו במגמת ירידה ובחודש מרס 2022 הסתכם בכ-5.3%, הנתון הנמוך ביותר מאז פרוץ המגיפה.

שיעור האבטלה בהגדרה הרגילה (בלתי מועסקים) בסוף חודש מרס 2022 הסתכם ב-3.2% לעומת 3.5% ערב משבר הקורונה.

ראוי לציין כי רוב הלקוחות העסקיים והפרטיים להם נדחו חלויות, חזרו, בשלב זה, לשלם באופן סדיר.

הבנק ממשיך לבצע ניטור ומעקב שוטפים אחר מוקדי סיכון וההתפתחויות בשוק.

למידע נוסף ראה פרק סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 לדצמבר 2021 ופסקת השפעת הקורונה בפרק התפתחויות עיקריות במשק בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

השפעת משבר רוסיה-אוקראינה על סיכון האשראי

העימות הביטחוני שפרץ בין רוסיה ואוקראינה מהווה גורם המגביר את מידת חוסר הודאות בשווקים הפיננסיים ברחבי העולם, ובאירופה בפרט, התפתחויות אפשריות במלחמה עשויות להשפיע גם על המשק בישראל. נכון לעתה ההשפעה הישירה על תיק האשראי של לאומי זניחה.

למידע נוסף בנושא זה ראה פרק התפתחויות עיקריות במשק בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק לראשונה כללים חדשים בנושא הפרשות להפסדי אשראי (CECL). כתוצאה מיישום הכללים החדשים, הבנק עדכן והתאים את מתודולוגיית ההפרשה להפסדי אשראי כמפורט בהרחבה בביאור 1.1.1. לדוחות הכספיים.

ההכנסה מהפסדי אשראי ברבעון הראשון של שנת 2022 הסתכמה בכ-40 מיליון ש"ח מתוכה הכנסה של כ-314 מיליון ש"ח בהפרשה הפרטנית והוצאה של כ-274 מיליון ש"ח בהפרשה הקבוצתית. ההפרשה להפסדי אשראי מהווה אומדן המבוסס על שיקול דעת משמעותי שהופעל בתקופה המדווחת בסביבה משתנה.

נוכח העובדה שמגיפת הקורונה עשויה לתת את אותותיה בצורת גלים באים וחולפים, אי הודאות עדיין קיימת גם בתקופה הנוכחית, אם כי בעוצמה מופחתת לעומת שנת 2021. בראשית שנת 2022 החל הגל החמישי של התחלואה שהתאפיין בהדבקה מהירה שגרמה לתחלואה רבה בקרב תושבי ישראל, כמו גם בעולם כולו, בעיקר בסין, שם יושמה מדיניות של "אפס COVID". המגבלות הנוקשות בסין פוגעות בפעילות הכלכלית השוטפת שלה ונוצרו עיכובים בשרשרת האספקה הגלובלית.

כמו כן, התמשכותה של המלחמה בין רוסיה לאוקראינה והשפעותיה הכלכליות הגלובליות, תרמה לעליית האינפלציה בעולם ובנקים מרכזיים ברחבי העולם החלו בהעלאות ריבית.

למידע נוסף ראה פרק התפתחויות עיקריות במשק בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

מתודולוגיית ההפרשה להפסדי אשראי מורכבת, בין היתר, מניסיון העבר, מנדבך איכותי, הכולל מסגרת מקיפה להתאמות איכותיות (Q Factor) ותחזיות מאקרו כלכליות ומטבעה מבוססת על שיקול דעת משמעותי.

לאור אי הוודאות הקיימת היום בשווקים כמתואר לעיל, יכול שההפרשה תשתנה - תגדל או תקטן - בעתיד בהתאם להתפתחויות.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

שינויים בתנאי חובות במסגרת ההתמודדות עם משבר הקורונה

הבנק יישם את הנחיות בנק ישראל בנושא נגיף הקורונה שנתנו עד כה ואימץ את המתווים האחידים שפרסם בנק ישראל לשינוי בתנאי הלוואות, בעיקר באמצעות דחיית תשלומים של אנשים פרטיים ולקוחות עסקיים. פג תוקפם של מתווים אלו.

נכון ליום 31 במרס 2022:

עיקרן של יתרות החוב הנמצאות עדיין בדחיית תשלומים (ואינן מסווגות בסיווג בעייתי), הוא לתקופה העולה על שישה חודשים.

כ-90.0% מתוך סך המשכנתאות שהוקפאו ועדיין קיימת בגינן יתרת חוב חזרו לשלם כרגיל וכ-1.8% מסך חבות המשכנתאות עדיין בסטטוס של הקפאת תשלומים.

הבנק מנטר את סיכון האשראי של לקוחותיו ובכלל זה אוכלוסיית הלקוחות אשר דחו תשלומי הלוואה על מנת לזהות במועד כל התדרדרות באשראי לרבות חשיפה פוטנציאלית להפסד. זאת הן במסגרת תהליכי ניטור ואיתור של הלקוחות ברשימות המעקב השוטפות של הבנק והן במסגרת ניטור ייעודי לזיהוי לקוחות בעלי פוטנציאל פגיעה גבוה יותר מהמשבר.

למידע נוסף ופירוט לגבי התפתחויות שחלו בתיק האשראי ומדדים איכותיים המאפיינים את התיק ניתן לראות בהמשך פרק זה וכן בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021.

פרטים בדבר יתרת החובות בישראל, לגביהם בוצעו שינויים בתנאים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה החל מיום 1 במרס 2020 ועד ליום 31 במרס 2022, שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי בעקבות הדחיה

פירוט נוסף של חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים נכון למועד הדיווח		פירוט נוסף של יתרת האשראי לציבור בגינו נדחו תשלומים		פירוט נוסף של חובות לא בעייתיים לגביהם בוצעה דחיה מצטברת		חובות לא בעייתיים		חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים נכון למועד הדיווח		יתרת האשראי בגינו נדחו תשלומים	
מזה: כפיגור של 30 ימים או יותר	יתרת אשראי לציבור	יותר מ-3 חודשים ועד 6 חודשים	סך הכל חובות לא בעייתיים	חובות בדירוג ביצוע	חובות אשראי שאינם כפיגור	חובות בדירוג ביצוע	חובות שאינם כפיגור	סכום התשלומים שנדחו בפועל	מספר הלוואות ⁽¹⁾	יתרת האשראי בגינו נדחו תשלומים	יתרת האשראי בגינו נדחו תשלומים
48	5,326	174	209	207	-	2	19	50	350	228	228
19	1,314	3	2	19	16	-	3	1	3	269	20
171	15,937	1,558	48	1,705	147	-	1,558	63	225	3,879	1,768
238	25,421	1,952	75	2,170	607	-	1,563	390 ⁽¹⁾	385	4,582	2,560
483	27,003	2,324	174	2,741	777	3	1,961	390	436	5,934	3,131

- (א) תקופת דחיית התשלומים הינה התקופה המצטברת של דחיות שניתנו לחוב מתחילת ההתמודדות עם נגיף הקורונה ואינה כוללת דחיה אשר לה הלווה זכאי לפי כל דין.
 (ב) מזה: סווגו כחובות שאינם צוברים הכנסות ריבית בסך 19 מיליון ש"ח.
 (ג) מספר הלוואות מוצג ביחידות.

הלוואות בערבות מדינה

על רקע התפרצות נגיף הקורונה, הבנק חתם על הסכמים עם המדינה (שעודכנו מעת לעת) להעמדת הלוואות בערבות מדינה במסגרת "קרנות קורונה", שיעודן סיוע לעסקים (קטנים, בינוניים וגדולים), שנקלעו לקשיים תזרימיים כתוצאה ממשבר נגיף הקורונה. תנאי הלוואות נקבעו על ידי משרד האוצר והם אחידים לכל סוגי הלווים.

הוחלט על ידי המדינה והבנק על הארכת פעילות קרן קורונה (מסלול כללי ומסלול מוגבר) עד ליום 30 באפריל 2022.

קבלת ערבות המדינה סייעה לבנק לתמוך בצרכי לקוחותיו ותרמה באופן חיובי לאיכות תיק האשראי של הבנק.

מידע בדבר אשראי שניתן בערבות מדינה במסגרת ההתמודדות עם משבר נגיף הקורונה

סיווג לקוח	יתרת חוב רשומה ליום 31 במרס 2022	יתרת חוב רשומה ליום 31 בדצמבר 2021
עסקים קטנים וזעירים	3,400	3,636
עסקים בינוניים	1,100	1,190
עסקים גדולים	277	307
סך הכל	4,777	5,133

הערות:

1. סיווג הלקוחות מבוסס על מגזרי פעילות - פיקוחיים.
2. עד ליום 30 באפריל 2022 העמיד הבנק במסגרת הקרן בערבות המדינה הלוואות לעסקים בסך של כ-6.8 מיליארד ש"ח. בנוסף, אישר הבנק הלוואות בסך של כ-0.2 מיליארד ש"ח שטרם נמשכו על ידי הלקוחות.

למידע נוסף בנושא זה ראה פרק סיכון אשראי בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2021 וליום 31 במרס 2022.

איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)

	א	ב	ג	ד
	31 במרס 2022			
	יתרות ברוטו ^(א)			
	לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר			
	אחרים			
	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך			
	יתרות נטו (א+ב+ג)			
	במיליוני ש"ח			
1	חובות, למעט אגרות חוב	2,909	384,755	(5,094)
2	אגרות חוב	-	82,194	(25)
3	חשיפות חוץ מאזניות	189	158,915	(515)
4	סך הכל	3,098	625,864	(5,634)

	א	ב	ג	ד
	31 במרס 2021			
	יתרות ברוטו ^(א)			
	לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר			
	אחרים			
	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך			
	יתרות נטו (א+ב+ג)			
	במיליוני ש"ח			
1	חובות, למעט אגרות חוב	4,001	326,003	(5,195)
2	אגרות חוב	-	70,124	-
3	חשיפות חוץ מאזניות	215	131,938	(439)
4	סך הכל	4,216	528,065	(5,634)

	א	ב	ג	ד
	31 בדצמבר 2021			
	יתרות ברוטו ^(א)			
	לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר			
	אחרים			
	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך			
	יתרות נטו (א+ב+ג)			
	במיליוני ש"ח			
1	חובות, למעט אגרות חוב	3,534	361,119	(4,515)
2	אגרות חוב	-	69,970	-
3	חשיפות חוץ מאזניות	171	149,528	(469)
4	סך הכל	3,705	580,617	(4,984)

(א) בהתאם לערכים החשבונאיים המדווחים בדוחות הכספיים, של פריטים מאזניים וחוזי מאזניים היוצרים חשיפה לסיכון אשראי לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

הנתונים כוללים יתרות שסווגו כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16.ב. בדוחות הכספיים.

סיכון אשראי לפי ענפי משק

31 במרס 2022									
סיכון אשראי כולל ^(א)					חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)				
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ד)	בעייתי ^(ד)	סך הכל ^(ד)	סך הכל ^(ד)	חובות ^(ב)	בעייתי ^(ג)	לא צובר ^(ג)	הפסדי אשראי ^(ה)	
								הוצאות (הכנסות) מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
במיליוני ש"ח									
בגין פעילות לווים בישראל									
ציבורי מסחרי									
2,706	2,611	60	2,705	2,399	60	27	(14)	(2)	(123)
688	687	1	660	435	1	-	-	-	(26)
31,352	30,739	478	30,544	19,272	478	109	(1)	(4)	(337)
88,422	87,839	375	88,353	47,614	375	72	32	2	(865)
43,357	42,906	209	43,103	37,058	209	136	37	(81)	(1,058)
8,899	8,852	47	8,603	4,839	47	25	9	1	(81)
36,246	35,716	380	35,848	29,215	380	117	(7)	5	(411)
4,232	3,760	460	4,198	3,756	460	304	2	(2)	(89)
8,097	7,578	468	8,044	6,637	468	126	(23)	41	(181)
5,100	4,841	155	4,937	2,956	155	123	(2)	(3)	(132)
51,341	51,308	33	35,954	29,390	33	20	-	(1)	(138)
12,682	12,364	270	12,639	9,017	270	81	(5)	6	(337)
10,968	10,850	112	10,961	8,860	112	28	(10)	(3)	(145)
304,090	300,051	3,048	286,549	201,448	3,048	1,168	30	(41)	(3,923)
112,163	109,701	570	112,163	107,888	570	518	(7)	-	(317)
41,363	39,260	646	41,351	28,423	646	186	(48)	2	(699)
(234)	(234)	-	(234)	(107)	-	-	-	-	-
457,382	448,778	4,264	439,829	337,652	4,264	1,872	(25)	(39)	(4,939)
2,985	2,985	-	1,623	1,618	-	-	4	-	(8)
39,540	39,540	-	451	451	-	-	3	-	(16)
(82)	(82)	-	-	-	-	-	-	-	-
42,443	42,443	-	2,074	2,069	-	-	7	-	(24)
499,825	491,221	4,264	441,903	339,721	4,264	1,872	(18)	(39)	(4,963)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 3,387,272, 339,828.
- (ב) 1,506, 5,033, 115,047 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ג) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ד) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ה) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ח) כולל הלוואות לדיוור, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ט) למידע בנוגע לפעילות המוזקת למכירה ראה פרק שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16.ב בדוחות הכספיים.
- (י) למידע נוסף בנוגע ליישום לראשונה של המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה ביאור 1.ב.2 בדוחות הכספיים.
- (יא) יתרת הפרשה להפסדי אשראי לפי CECL - למידע נוסף ראה ביאור 1.ב.1 בדוחות הכספיים.

31 במרס 2022

סיכון אשראי כולל ^(א)										
חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)										
הפסדי אשראי ^(ד)										
מזה: ¹										
סך הכל	אשראי ^(ה)	בעייתיות ^(ו)	סך הכל ¹	חובות ^(ז)	בעייתיות ^(ח)	לא צובר ^(ט)	אשראי	בנין הפסדי חשבונאות	מחיקות	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור מסחרי										
חקלאות	388	386	-	381	293	-	-	-	-	(3)
כרייה וחציבה	734	734	-	-	-	-	-	-	-	-
תעשייה	7,952	7,871	29	6,085	4,651	29	29	4	-	(48)
בינוי ונדל"ן	17,943	16,574	659	17,777	14,789	659	337	(24)	5	(275)
אספקת חשמל ומים	445	445	-	110	21	-	-	-	-	-
מסחר	3,360	3,177	151	2,876	2,201	151	15	4	8	(24)
בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל	3,008	736	1,805	2,989	2,465	1,805	747	(9)	29	(200)
תחבורה ואחסנה	520	453	67	350	335	67	-	-	-	(5)
מידע ותקשורת	1,649	1,635	14	1,086	261	14	14	1	-	(16)
שירותים פיננסיים	45,052	45,029	1	8,713	7,152	1	1	3	-	(34)
שירותים עסקיים ואחרים	3,844	3,412	90	3,797	2,983	90	1	(4)	(1)	(52)
שירותים ציבוריים וקהילתיים	427	409	8	395	379	8	-	(4)	-	(7)
סך הכל מסחרי	85,322	80,861	2,824	44,559	35,530	2,824	1,144	(29)	41	(664)
אנשים פרטיים - הלוואות לדיוור	76	76	-	76	76	-	-	-	-	-
אנשים פרטיים - אחר	419	415	1	418	400	1	1	-	-	-
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה ^(ז)	(27,181)	(25,682)	(717)	(23,805)	(19,080)	(717)	(281)	-	-	285
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	58,636	55,670	2,108	21,248	16,926	2,108	864	(29)	41	(379)
בנקים בחו"ל	31,667	31,666	-	13,103	11,128	-	-	7	-	(7)
ממשלות בחו"ל	27,960	27,960	-	926	702	-	-	-	-	-
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה ^(ז)	(2,296)	(2,296)	-	(1,250)	(1,250)	-	-	-	-	-
סך הכל בנקים וממשלות בחו"ל	57,331	57,330	-	12,779	10,580	-	-	7	-	(7)
סך הכל פעילות בחו"ל	115,967	113,000	2,108	34,027	27,506	2,108	864	(22)	41	(386)
סך הכל	615,792	604,221	6,372	475,930	367,227	6,372	2,736	(40)	2	(5,349)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 55,837,47,836, 1,376, 14,894, 25,501 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ז) למידע בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16 בדוחות הכספיים.
- (ח) למידע בנוגע ליישום לראשונה של המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה ביאור 1.ב.2 בדוחות הכספיים.
- (ט) יתרת הפרשה להפסדי אשראי לפי CECL - למידע נוסף ראה ביאור 1.ב.1 בדוחות הכספיים.

31 בדצמבר 2021									
סיכון אשראי כוללי ^(א)					חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)				
הפסדי אשראי ^(ד)									
1 מזה:									
סך הכל	דירוג ביצועי אשראי ^(ה)	בעייתי ^(ו)	סך הכל ^(ז)	חובות ^(ח)	בעייתי ^(ט)	לא צובר ^(י)	הוצאות (הכנסות) בנין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
במיליוני ש"ח									
בגין פעילות לווים בישראל									
ציבור מסחרי									
2,576	2,485	62	2,575	2,297	62	24	(19)	(7)	(41)
599	598	1	571	227	1	-	(1)	-	(1)
27,273	26,697	496	26,612	16,659	496	130	(1)	17	(417)
78,706	78,157	349	78,600	41,225	349	79	170	(28)	(682)
40,707	40,028	260	40,438	34,856	260	152	(2)	(66)	(468)
8,950	8,900	50	8,730	4,861	50	26	(12)	-	(39)
32,951	32,496	394	32,497	25,841	394	126	(166)	14	(297)
4,233	3,817	377	4,220	3,674	377	255	(46)	(17)	(168)
7,859	7,298	519	7,835	6,355	519	170	(76)	21	(135)
5,094	4,917	155	4,967	3,160	155	138	(148)	(112)	(118)
44,925	44,889	33	31,498	23,534	33	11	29	(8)	(268)
12,244	11,912	290	12,215	8,807	290	96	(195)	(20)	(223)
10,356	10,224	125	10,342	8,642	125	23	(100)	(2)	(89)
276,473	272,418	3,111	261,100	180,138	3,111	1,230	(567)	(208)	(2,946)
סך הכל מסחרי									
107,323	104,392	629	107,323	103,598	629	20	(141)	5	(489)
40,133	37,890	653	40,121	27,659	653	204	(44)	20	(727)
סך הכל ציבור - פעילות בישראל									
2,668	2,668	-	1,192	1,098	-	-	-	-	(1)
32,186	32,186	-	205	205	-	-	-	-	-
458,783	449,554	4,393	409,941	312,698	4,393	1,454	(752)	(183)	(4,163)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 3,127,312,698, 1,603,152,410,059 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ז) כולל הלוואות לדיוור, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ח) מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה. למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה ביאור 2.2. בדוחות הכספיים.

31 בדצמבר 2021

סיכון אשראי כולל ^(א)										
חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)										
הפסדי אשראי ^(ד)										
מזה: ¹										
סך הכל	דירוג ביצועי אשראי ^(ה)	בעייתי ^(ו)	סך הכל ¹	חובות ^(ב)	בעייתי ^(ו)	לא צובר ^(ז)	אשראי	בנין הפסדי חשבונאיות נטו	מחיקות	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור מסחרי										
338	337	-	336	264	-	-	-	-	-	(3)
630	630	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9,150	9,073	28	7,403	5,382	28	28	8	(39)	8	(52)
17,033	15,817	670	16,895	14,474	670	308	47	51	47	(281)
422	422	-	108	21	-	-	-	-	-	-
3,557	3,424	36	3,189	2,480	36	23	1	(1)	1	(31)
3,093	677	1,930	3,084	2,595	1,930	883	7	(71)	7	(310)
692	572	68	506	491	68	-	-	2	-	(6)
1,490	1,476	14	943	157	14	14	10	1	10	(16)
33,956	33,927	1	7,571	6,186	1	1	9	34	9	(56)
3,925	3,370	179	3,876	3,151	179	35	14	(22)	14	(54)
553	535	17	513	369	17	17	-	(10)	-	(10)
74,839	70,260	2,943	44,424	35,570	2,943	1,309	96	(55)	96	(819)
90	89	-	90	90	-	-	(3)	(4)	(3)	-
357	355	1	357	336	1	1	-	(1)	-	-
75,286	70,704	2,944	44,871	35,996	2,944	1,310	93	(60)	93	(819)
36,796	36,796	-	17,117	15,224	-	-	(2)	-	-	(2)
27,471	27,471	-	959	735	-	-	-	-	-	-
139,553	134,971	2,944	62,947	51,955	2,944	1,310	93	(60)	93	(821)
598,336	584,525	7,337	472,888	364,653	7,337	2,764	(90)	(812)	(90)	(4,984)

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 5,195,51,297,844, 9,659,25,798 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ז) מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה, למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה ביאור 2.2. בדוחות הכספיים.

31 במרס 2021									
סיכון אשראי כוללי ^(א)					חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)				
הפסדי אשראי ^(ד)			מזה: ¹		דירוג ביצועי		סך הכל		
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	לא צובר ^(ה)	בעייתי ^(ו)	חובות ^(ז)	סך הכל ¹	בעייתי ^(ח)	אשראי ^(ט)	סך הכל
במיליוני ש"ח									
בגין פעילות לווים בישראל									
ציבור מסחרי									
(55)	1	1	32	115	2,347	2,642	115	2,492	2,642
(1)	-	-	-	2	251	456	2	483	485
(496)	(2)	54	224	557	17,172	26,511	557	26,001	26,947
(485)	(33)	(27)	73	387	31,596	66,169	387	65,757	66,243
(426)	(12)	4	264	566	31,416	36,610	566	35,821	36,804
(47)	(1)	(4)	21	75	3,637	6,232	75	6,280	6,355
(470)	(1)	(10)	174	896	25,796	31,944	896	31,171	32,148
(230)	-	39	276	443	3,991	4,481	443	3,654	4,492
(160)	8	(62)	200	666	5,999	7,430	666	6,733	7,460
(148)	(111)	(112)	199	220	2,900	4,581	220	4,556	4,844
(265)	(4)	19	5	16	18,716	22,577	16	33,820	33,836
(345)	(3)	(50)	111	356	7,922	10,954	356	10,471	10,983
(127)	(2)	(62)	22	128	8,561	10,331	128	10,171	10,344
(3,255)	(160)	(210)	1,601	4,427	160,304	230,918	4,427	237,410	243,583
סך הכל מסחרי									
(613)	1	(20)	23	723	92,397	95,754	723	91,316	95,754
(775)	3	(12)	208	653	26,194	38,355	653	36,044	38,364
סך הכל ציבור - פעילות בישראל									
(4,643)	(156)	(242)	1,832	5,803	278,895	365,027	5,803	364,770	377,701
בנקים בישראל									
-	-	-	-	-	1,134	1,180	-	2,667	2,668
ממשלת ישראל									
-	-	-	-	-	53	53	-	39,149	39,149
(4,643)	(156)	(242)	1,832	5,803	280,082	366,260	5,803	406,586	419,518

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 39,159,280,082, 95,426,435,501 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ז) כולל הלוואות לדיוור, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ח) מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה, למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה ביאור 1.ב.2. בדוחות הכספיים.

31 במרס 2021

סיכון אשראי כולל^(א) חובות^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים)^(ג)

הפסדי אשראי ^(ד)	הוצאות (הכנסות) מחיקות הפסדי אשראי	הכנסות (הוצאות) מחיקות הפסדי אשראי	מזה:				סך הכל ^(ה)	דירוג ביצועי אשראי ^(ו)	סך הכל	
			לא צובר ^(ז)	בעייתי ^(ח)	חובות ^(ט)	סך הכל ^(י)				
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור מסחרי										
					113	215	-	215	216	חקלאות
(1)	-	-	-	-	-	-	-	661	661	כרייה וחציבה
(88)	-	(9)	102	131	4,433	6,267	131	7,924	8,196	תעשייה
(354)	5	32	323	905	13,150	15,424	905	14,110	15,540	בינוי ונדל"ן
-	-	-	-	-	36	75	-	360	360	אספקת חשמל ומים
(27)	-	(1)	1	10	2,813	3,631	10	3,888	4,084	מסחר
(369)	-	2	1,041	1,644	3,013	3,099	1,644	958	3,114	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
(5)	-	-	-	73	269	289	73	256	411	תחבורה ואחסנה
(20)	11	5	16	16	641	1,187	16	1,836	1,852	מידע ותקשורת
(25)	2	-	9	9	4,771	5,962	9	30,745	30,840	שירותים פיננסיים
(88)	15	5	77	390	3,655	4,371	390	3,661	4,395	שירותים עסקיים ואחרים
(9)	-	(4)	13	13	461	475	13	493	506	שירותים ציבוריים וקהילתיים
(986)	33	30	1,582	3,191	33,355	40,995	3,191	65,107	70,175	סך הכל מסחרי
(1)	2	1	-	-	131	131	-	124	131	אנשים פרטיים - הלוואות לדיוור
(1)	-	(1)	1	1	372	399	1	397	401	אנשים פרטיים - אחר
(988)	35	30	1,583	3,192	33,858	41,525	3,192	65,628	70,707	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
(3)	-	-	-	-	15,368	16,975	-	37,918	37,918	בנקים בחו"ל
-	-	-	8	8	696	1,095	8	18,309	18,318	ממשלות בחו"ל
(991)	35	30	1,591	3,200	49,922	59,595	3,200	121,855	126,943	סך הכל פעילות בחו"ל
(5,634)	(121)	(212)	3,423	9,003	330,004	425,855	9,003	528,441	546,461	סך הכל

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 43,688,49,922.

20,575,8629, 4,129 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לכיצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ז) מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה, למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה ביאור 2.1 ב.דוחות הכספיים.

שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה (CR3)

	א	1א	2א	ב	ג	ד	ה
31 במרס 2022							
	לא						
	מובטחים ^(א) מובטחים ^(ב)						
	סך הכל		סך הכל		מזה: על ידי ערבויות פיננסיות		
	יתרה מאזנית ^(א)		יתרה מאזנית ^(א)		מזה: סכום מובטח ^(ב)		
במיליוני ש"ח							
1	335,842	46,728	22,214	31,426	11,523	15,302	10,691
2	71,550	10,619	10,619	-	-	10,619	10,619
3	407,392	57,347	32,833	31,426	11,523	25,921	21,310
4	2,748	161	28	90	13	71	15

	א	1א	2א	ב	ג	ד	ה
31 במרס 2021							
	לא						
	מובטחים ^(א) מובטחים ^(ב)						
	סך הכל		סך הכל		מזה: על ידי ערבויות פיננסיות		
	יתרה מאזנית ^(א)		יתרה מאזנית ^(א)		מזה: סכום מובטח ^(ב)		
במיליוני ש"ח							
1	283,649	41,160	16,849	30,183	12,415	10,977	4,434
2	63,705	6,419	6,419	-	-	6,419	6,419
3	347,354	47,579	23,268	30,183	12,415	17,396	10,853
4	4,219	369	43	263	24	105	19

	א	1א	2א	ב	ג	ד	ה
31 בדצמבר 2021							
	לא						
	מובטחים ^(א) מובטחים ^(ב)						
	סך הכל		סך הכל		מזה: על ידי ערבויות פיננסיות		
	יתרה מאזנית ^(א)		יתרה מאזנית ^(א)		מזה: סכום מובטח ^(ב)		
במיליוני ש"ח							
1	316,455	43,683	18,358	31,304	11,299	12,379	7,059
2	62,803	7,167	7,167	-	-	7,167	7,167
3	379,258	50,850	25,525	31,304	11,299	19,546	14,226
4	3,647	243	34	149	15	94	19

(א) יתרה מאזנית בהתאם לערכים החשבונאיים המדווחים בדוחות הכספיים ולאחר הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני.
 (ב) יתרה מאזנית של החלק מסכום החובות שמובטח בביטחון, ערבות או נגזר אשראי, לאחר התחשבות במקדמי ביטחון.
 (ג) יתרה מאזנית של החובות כאמור, לאחר הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני, שמובטחים באופן חלקי או מלא, ללא קשר לחלק הספציפי שהובטח בחשיפה המקורית.

הנתונים כוללים יתרות שסווגו כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה, ראה פרק שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16.ב בדוחות הכספיים.

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (אנ"ב) (CR5)

	א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	יג	
31 במרס 2022										
	סוגי נכסים / משקל סיכון									
סה"כ סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי (CRM	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	2%	0%	
במיליוני ש"ח										
1 ריבנויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	211,382	-	14,993	-	502	-	377	20	227,274	
2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	1,637	-	4,888	-	7,221	-	13	-	13,759	
3 בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)	2,349	-	1,702	-	5,101	-	440	1	9,593	
4 חברות ניירות ערך	-	-	1,643	-	2,879	-	-	-	4,522	
5 תאגידים	-	1,851	12,916	-	5,908	-	139,323	414	160,412	
6 חשיפות קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	-	-	39,131	-	39,131	
7 הלוואות לעסקים קטנים	-	-	-	-	-	-	16,503	7	16,510	
8 בביטחון נכס למגורים	-	-	-	-	29,648	28,639	20,225	2,225	108,456	
9 בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	-	-	-	72,430	
10 הלוואות בפיגור	-	-	-	-	-	-	-	742	1,409	
11 נכסים אחרים	2,690	-	-	-	-	-	-	914	13,038	
11א מזה: בגין מניות	-	-	-	-	-	-	-	914	5,788	
12 סך הכל	218,058	1,851	36,142	29,648	50,250	27,719	75,859	2,091	666,534	

	א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	יג	
31 במרס 2021										
	סוגי נכסים / משקל סיכון									
סה"כ סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי (CRM	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	2%	0%	
במיליוני ש"ח										
1 ריבנויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	167,055	-	13,019	-	1,105	-	176	21	181,376	
2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	1,700	-	6,440	-	5,805	-	12	-	13,957	
3 בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)	3,338	-	15,629	-	2,838	-	479	-	22,284	
4 חברות ניירות ערך	-	-	2,148	-	-	-	-	-	2,148	
5 תאגידים	-	-	11,396	-	1,036	-	104,170	351	116,953	
6 חשיפות קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	-	-	36,456	-	36,456	
7 הלוואות לעסקים קטנים	-	-	-	-	-	-	15,517	-	15,517	
8 בביטחון נכס למגורים	-	-	-	-	28,523	23,385	16,008	2,312	92,482	
9 בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	-	-	-	72,491	
10 הלוואות בפיגור	-	-	-	-	-	-	-	1,801	3,155	
11 נכסים אחרים	3,207	-	-	-	-	-	-	969	14,439	
11א מזה: בגין מניות	-	-	-	-	-	-	-	969	6,144	
12 סך הכל	175,300	-	48,632	28,523	34,169	16,008	74,227	2,695	571,258	

- (א) היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוזי מאזניות המשקפות סיכון אשראי, זאת למעט סכומי מיסים נדחים והשקעות בתאגידים פיננסיים מתחת לספי הניכוי (הכפופים למשקל סיכון 250%), חשיפות בגין סיכון אשראי צד נגדי (הנכללות בחלק 5א בדוח זה) ואיגוחים.
- (ב) היתרות משקפות את סכומי החשיפה הפיקוחיים, בניכוי הפרשות ומחיקות, לאחר מקדמי המרה לאשראי ולאחר שיטות להפחתת סיכון אשראי.

הנתונים כוללים יתרות שסווגו כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה, ראה פרק שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16.ב בדוחות הכספיים.

	א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	יג
	31 בדצמבר 2021								
	סוגי נכסים / משקל סיכון								
סה"כ סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)	0%	2%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%
	במיליוני ש"ח								
1 ריבנויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	227,986	-	14,977	-	624	-	149	-	243,736
2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	1,674	-	5,372	-	7,552	-	11	-	14,609
3 בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)	2,340	-	13,454	-	4,060	-	540	-	20,394
4 חברות ניירות ערך	-	-	1,704	-	541	-	-	-	2,245
5 תאגידים	-	394	11,446	-	3,100	-	125,159	417	140,516
6 חשיפות קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	-	38,189	3	-	38,192
7 הלוואות לעסקים קטנים	-	-	-	-	-	16,139	-	-	16,139
8 בביטחון נכס למגורים	-	-	-	29,158	27,103	24,486	20,828	2,192	103,767
9 בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	-	71,523	-	71,523
10 הלוואות בפיגור	-	-	-	-	-	-	1,774	952	2,726
11 נכסים אחרים	2,585	-	-	-	-	-	9,671	847	13,103
11א מזה: בגין מניות	-	-	-	-	-	-	4,987	847	5,834
12 סך הכל	234,585	394	46,953	29,158	42,980	24,486	211,022	2,216	666,950

מידע נוסף על סיכון אשראי

הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום פעילות שבו לבנק חשיפת אשראי משמעותית. בדומה לענפי המשק האחרים, מוגדרים במדיניות האשראי של הבנק מתודולוגיות ופרמטרים פנימיים למימון עסקאות בכל אחד מענפי המשנה של תחום הנדל"ן.

האשראי לענף הנדל"ן תואם את תיאבון הסיכון של הבנק, לאור תחזיות מאקרו כלליות תומכות, חיתום קפדני, שיטת המימון והפיקוח ההדוקה, הגיבוי בביטחונות נדל"ן והתמחור ההולם. בשל כך, ומתוך רצון להמשיך ולהיות דומיננטיים במימון הענף, הבנק פועל לניצול מיטבי ואפקטיבי של המגבלות הפנימיות והרגולטוריות בנושא.

ברבעון הראשון של שנת 2022 נמשכה מגמת הגידול שאפיינה את שנת 2021 בפעילות ענף הבינוי והנדל"ן, אשר הביאה לגידול בביקוש לאשראי עסקי לענף זה במערכת הבנקאית ובגופי מימון חוץ בנקאיים.

בהתאם למגמה במשק, לאומי ממשיך לפעול באופן אקטיבי להרחבת הייזום בתיק הנדל"ן, תוך מיקוד בסגמנט המגורים ובלקוחות נבחרים בעלי חוסן פיננסי גבוה. כמו כן, מקפיד הבנק על פיזור בין אזורים גיאוגרפיים שבהם מוקמים הפרויקטים בהתאם לביקושים, ובין ענפי המשנה השונים.

המעקב אחר תיק האשראי בתחום הנדל"ן מבוצע באופן הדוק תוך ניטור המגמות בנתונים המאקרו כלכליים במשק וניטור התפתחות מאפייני הסיכון של סגמנט זה בבנק.

הצמיחה בתיק האשראי לנדל"ן בלאומי לוותה בעלייה מסוימת בשיעורי המימון בהתאם לתנאי התחרות המתגברת בשוק. עיקר העלייה בשיעורי המימון רוכזה במימון קרקעות ופרויקטים למגורים ומוסברת, בחלק מהמקרים, מהעלייה שחלה במחירי הקרקעות באזורי הביקוש.

סך כל סיכון האשראי הבעייתי בענפי בינוי ונדל"ן (פעילות בישראל) מצוי במגמת ירידה מתמשכת, הן בסכום והן ביחס לחלקו בתיק. כמו כן, חלקו בתיק נמוך משמעותית מחלק סיכון האשראי הבעייתי בתיק הכולל.

החל משנת 2016 מבטח הבנק את תיק הערבויות מכח חוק המכר (דירות).

פוליסות אלו, שנרכשו ממבטחי משנה בינלאומיים בעלי דירוג אשראי בינלאומי גבוה, מבטחות את הבנק למקרה בו יידרש לשלם בשל חילוט ערבויות חוק מכר, והכל על פי תנאי הפוליסה. הבנק לא חידש את הפוליסה האמורה בגין פרויקטים חדשים החל מיום 1 בינואר 2021 ועד 31 במרס 2022, אולם בתום הרבעון הראשון של שנת 2022 הבנק חידש את הפוליסה האמורה, המבטחת רטרואקטיבית גם ערבויות חוק מכר בגין פרויקטים שהועמדו במהלך שנת 2021.

החל מיום 31 בדצמבר 2021 מבטח הבנק גם חלק מתיק האשראי הכספי למימון קרקעות, בפוליסה ממבטחי משנה בינלאומיים בעלי דירוג אשראי בינלאומי גבוה, אשר מבטחת את הבנק במקרה שהלוואת קרקע מבטחת אינה נפרעת כסדרה.

עסקאות הביטוח מאפשרות להפחית את ההון המרותק בגין סיכון האשראי הנובע מהנפקת הערבויות/העמדת הלוואות לקרקעות, תוך שימוש בפוליסה כ"מפחיתת סיכון אשראי" (ההפחתה הינה בהתאם לדירוג מבטחי המשנה).

ביום 27 בדצמבר 2021 פרסם בנק ישראל עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 המעגנת את ההקלה שנקבעה ב"הוראות השעה" למגבלת ענף בינוי ונדל"ן במערכת הבנקאית כדלקמן:

- מגבלת החשיפה לענף בינוי ונדל"ן הורחבה מ-20% ל-22% מהיקף תיק האשראי (לא כולל תשתיות לאומיות)
- מגבלת החשיפה לענף בינוי ונדל"ן (כולל תשתיות לאומיות) הורחבה מ-24% ל-26% מהיקף תיק האשראי.

ההקלות לעיל יעמדו בתוקפן עד תום 24 חודשים מיום 31 לדצמבר 2025 ובלבד ששיעור החבות לא יעלה על השיעור שחל ביום 31 לדצמבר 2025 או השיעור של המגבלה הענפית טרם ההקלה, הגבוה מבניהם.

- נקבע כי אשראי, בגינו ניתן ביטוח אשראי כשיר יסווג לפי הענף המבטח. כך שלצורכי מדידת המגבלה הענפית אשראי לבינוי ונדל"ן המכוסה בביטוח אשראי כשיר יופחת מהחבות הענפית של ענף בינוי ונדל"ן.

נכון ליום 31 במרס 2022 הבנק עומד במגבלה הרגולטורית הקבועה בחוק ובמגבלות הפנימיות, שהינן בהלימה להערכת הבנק את הסיכון בענפי המשנה השונים. יחד עם זאת, לאור הגידול בפעילות בענף ברבעון הראשון לשנת 2022, פועל הבנק ליישום תכנית להפחתת יחס הריכוזיות בענף.

¹ התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה מיום 10 בינואר 2021.

בהתאם להנחיות בנק ישראל למערכת הבנקאית במהלך אוקטובר 2021, הבנק הגדיר פרמטרים לעסקאות ב"סיכון מוגבר" בענף הבינוי והנדל"ן להן מבוצע ניטור רבעוני. יצוין כי בשלב זה אין לעסקאות אלה השפעה מהותית על איכות תיק האשראי של הבנק לענף הבינוי והנדל"ן. במסגרת פרסום ההנחיות כאמור, הבנק בחן את חישוב ההפרשה הקבוצתית ברבעונים השלישי והרביעי של שנת 2021 בענפי הבינוי והנדל"ן וביצע התאמות בהפרשה על מנת להביא בחשבון את הגידול המהיר בתיק האשראי.

ביום ה-20 במרס 2022, כחלק מהחלטה לנקוט בצעדים פיקוחיים נוספים התפרסם מכתב הפיקוח על הבנקים בנושא "עלייה בסיכון האשראי לענף הבינוי והנדל"ן" הכולל את הצעדים העיקריים הבאים:

- טיוטת דרישה להקצאת הון נוספת בגין מימון קרקעות במינוף גבוה (LTV העולה על 75%). טיוטת ההוראה מציעה לקבוע כי לרשימת החובות המשוקללים לסיכון ב-150% יתווספו הלוואות המיועדות לרכישת קרקע למטרות פיתוח או בנייה, בשיעור העולה על 75% משווי הנכס (LTV), למעט הלוואות לרכישת קרקע חקלאית שאין לגביה אופק תכנוני או כוונה להגיש בקשה לשינוי ייעוד. נכון למועד פרסום הדוח, עדכון זה הינו בגדר טיוטה ומועד הכניסה לתוקף של עדכון זה טרם נקבע. הבנק בוחן את השאלות העולות מהשינוי האמור ובהתאם את השפעתם האפשרית.
- פרסום דוגמאות לתהליכי חיתום וסיווג אשראי המצופים מהבנקים. ביום 18 במאי 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים מסמך בנושא.
- הרחבת הדיווח לפיקוח על ענף הבינוי והנדל"ן - ביום 3 במאי 2022 פורסם חוזר סופי בנושא, שתחולתו החל מיום 30 בספטמבר 2022.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד. למידע נוסף אודות הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן ראה פרק סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021

השפעת משבר הקורונה

בחלוף למעלה משנתיים מתחילת המשבר ניתן לומר כי ענף "הבנייה למגורים" נפגע פחות מהמשבר מענפי משק אחרים. הביקוש הקשיח יחסית הנובע מהגידול באוכלוסייה, לצד המחסור המתמשך הקיים ביחידות הדירה, מיתן את הפגיעה בענף ולאחר חודשי המשבר הראשונים התאפיין הענף אף בגאות משמעותית בביקוש. מספר הדירות המוגמרות ממשיך להיות נמוך מהביקוש השוטף מה שתומך בהמשך לחץ לעליית מחירי הדירה.

בתחום המסחר, במהלך הסגרים ספגו המרכזים הבינוניים והגדולים פגיעה משמעותית בהכנסותיהם. בין הסגרים ובמיוחד מאז היציאה מהגל השלישי, המרכזים נהנים מפעילות מוגברת עקב שהיית הישראלים בארץ. מרכזי המסחר נערכו לפעילות במסחר מקוון שקיזזה באופן חלקי את השפעת המגבלות. במבט קדימה עם החזרה של המשק לפעילות מלאה וככל שלא יושגו מגבלות משמעותיות על הפעילות לאור גלי התחלואה אשר תגרומנה לעיכוב בתהליך היציאה של המשק מהמשבר, ההערכה היא כי מרכזים אלו ימשיכו להתאושש, אך בקצב איטי וזאת גם לאור מגמות המסחר המקוון ברקע גידול משמעותי שצפוי בהיצע שטחי המסחר בשוק בשנים הקרובות. שוק המשרדים הפגין ככלל חוסן יחסי במהלך המשבר וספג פגיעה מתונה לעומת משברי עבר, בעיקר בעיר תל-אביב. בטווח הקצר הייתה פגיעה מסוימת בעיקר במשרדים הממוקמים בנכסים ישנים המושכרים לעסקים קטנים שספגו פגיעה במשבר. הפגיעה המתונה אשר נרשמה בעיקר בעיר תל-אביב מושפעת מתחום ההייטק אשר הוביל את ההתאוששות בביקוש למשרדים, עם גידול מהיר בפדיון ומספר השכירים עם זאת ההתאוששות ביתר ענפי המשרדים (כגון שירותים עסקיים, ביטוח ופיננסיים) איטית יותר ובהתאם באזורים שאינם מוטי הייטק מדדי הפעילות טרם חזרו לרמתם טרום הקורונה. בשנים הקרובות צפויה כניסה נרחבת של שטחי משרדים חדשים, מה שעלול להאט את התאוששות המחירים והתפוסות בשוק, בפרט מחוץ לאזורי ביקוש.

למידע נוסף ולפירוט לגבי השפעת משבר הקורונה ניתן לראות בפרק האשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021.

התפתחות סיכון אשראי כולל לענף בינוי ונדל"ן (בישראל ובו"ל)

שינוי בהשוואה ל-31 בדצמבר 2021	31 בדצמבר		31 במרס		2022
	במיליוני ש"ח	2021	2021	2022	
באחוזים					
9.8	8,901	90,905	76,365	99,806	סיכון אשראי מאזני
9.8	749	7,669	5,749	8,418	ערביות לרוכשי דירות ^(א)
9.6	3,626	37,872	36,473	41,498	סיכון אשראי חוץ מאזני אחר ^(א)
9.7	13,276	136,446	118,587	149,722	סך הכל סיכון אשראי כולל

(א) במונחי סיכון אשראי.

לפירוט נוסף בנין סגמנט זה ראה פרק סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021.

להלן פרטים על סיכון אשראי כולל בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי מצב הנכס - הבנק

31 בדצמבר	31 במרס	
2021	2022	סיכון אשראי ^(א) כולל
		במיליוני ש"ח
		בביטחון נדל"ן בישראל
		נדל"ן שבנייתו טרם הושלמה:
21,758	27,344	קרקע גולמית
37,794	41,540	נדל"ן בתהליכי בנייה
		מזה - בתהליכי בנייה למגורים(ב):
874	1,162	כושר ספיגה 0-29
2,821	3,427	כושר ספיגה 30-39
8,166	7,128	כושר ספיגה 40-74
9,664	9,701	כושר ספיגה 75 ומעלה
4,483	6,776	פרוייקטים בתחילת בנייה
36,173	39,194	נדל"ן שבנייתו הושלמה
95,725	108,078	סך הכל אשראי בביטחון נדל"ן בישראל
23,319	23,209	שאינו בביטחון נדל"ן בישראל
119,044	131,287	סך הכל סיכון אשראי כולל לבינוי ונדל"ן בישראל

(א) סיכון אשראי מאזני וחוף מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.

(ב) כושר ספיגה - מדד המבטא את השיעור המירבי של שחיקת מחירי מלאי הדירות, כך שעדיין יהיה מקור כיסוי מספק לעלויות הפרוייקט וזאת בהתחשב בהון העצמי שהושקע ובמכירה מוקדמת.

להלן הרכב ייעודי האשראי בביטחון נדל"ן בישראל - הבנק

	31 במרס	31 בדצמבר
	2022	2021
סיכון אשראי ^(א) כולל		
במיליוני ש"ח		
דיר	60,602	51,195
משרדים	19,326	17,249
תעשייה	5,209	4,691
מסחר ושירותים	22,941	22,590
סך הכל סיכון אשראי כולל בביטחון נדל"ן בישראל	108,078	95,725

(א) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.

ניתוח איכות האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינוי והנדל"ן

	31 במרס	31 בדצמבר	
	2022	2021	
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי			
סיכון אשראי שאינו בעייתי	147,319	134,002	9.9
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי			
שאינו בעייתי	1,160	1,165	(0.4)
בעייתי צובר ^(א)	698	740	(5.7)
לא צובר ^(א)	545	539	1.1
סך הכל סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי	2,403	2,444	(1.7)
סך הכל	149,722	136,446	9.7

(א) מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה, למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה ביאור 2.2.1 בדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2022.

סיכונים בתיק הלוואות לדיר

התפתחויות בסיכונים אשראי

ההתפתחויות שחלו במשק בשנים האחרונות (סביבת ריבית נמוכה, ביצועי מחיר למשתכן ועלייה במחירי הדיר) הביאו לגידול משמעותי בהיקף האשראי לדיר בישראל הן למטרת מגורים והן למטרת השקעה. תיק הלוואות לדיר מנוטר באופן שוטף תוך ניתוח המגמות במאפייני ובמוקדי הסיכון. במסגרת העמדת הלוואות לדיר, מעמיד הבנק גם הלוואות פרטניות למשתתפים בקבוצת רכישה.

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2022 חל גידול בהעמדות אשראי חדש לדיר בישראל ("ביצועים") לעומת הרבעון המקביל אשתקד בקשר עם ביקושים לאשראי לדיר בישראל, הן למטרת מגורים והן אשראי למטרת השקעה בשעבוד דירת מגורים.

שינויים רגולטוריים:

ביום 31 בינואר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 451. שמטרתו הגברת שקיפות המידע ללקוחות ושיפור סביבת התחרות בשוק המשכנתאות.

- התאגיד הבנקאי נדרש להציג ללקוח באישור העקרוני 3 תמהילי "סל" אחידים וסל נוסף "סל מוצע" - תמהיל מוצע ללקוח.
- התאגיד הבנקאי לא נדרש להציג תמהילי מסלולים אחידים בהלוואות "לכל מטרה" במשכון דירת מגורים, שאינן מיעודות לרכישת זכויות במקרקעין, ובהלוואות לדיר ללא משכון דירת מגורים (כגון הלוואות לשיפוצים) ובלבד שמשך תקופת הלוואה קצר מ-10 שנים.

- התאגיד הבנקאי נדרש להעמיד לרשות הלקוחות מחשבון מקוון לכיצוע סימולציות של העמדת הלוואה בסכומים שונים ולתקופות שונות.
  - התאגיד הבנקאי נדרש להודיע ללקוח בכתב האם נענה לבקשתו או לא תוך 5 ימי עסקים מיום הגשת הבקשה לקבלת הלוואה. במקרים חריגים, של הלוואות שמאפייניהן יוגדרו מראש במדיניות האשראי של התאגיד הבנקאי, יינתן אישור עקרוני בתוך 7 ימי עסקים ותינתן ללקוח הודעה על החריגה במשך הזמן לטיפול בבקשתו והסיבה לכך.
  - ההוראה קובעת מהו המידע שעל התאגיד הבנקאי להציג ביישום האינטרנטי שהוא מציע ללקוחותיו אולם לקוח שאינו מקבל מידע אודות חשבונותיו באופן מקוון, על הבנקאי למסור לו המידע בכתב.
  - הוגדרו כללים אחידים לחישוב "הריבית הכוללת החזויה" במערכת הבנקאית.
- הבנק החל בהיערכות ליישום העדכון להוראה. העדכון ייכנס לתוקף ביום 31 לאוגוסט 2022.

השפעת משבר הקורונה

התכניות הממשלתיות לסיוע בגין משבר הקורונה תמכו במצבם הכלכלי של משקי הבית.

רוב נוסטי המשכנתאות, להם נדחו חלויות, חזרו, בשלב זה, לשלם באופן סדיר.

כמו כן, פג תוקפן של הוראות השעה שפורסמו על ידי בנק ישראל, וכללו הקלות רגולטוריות.

למידע נוסף ופירוט לגבי השפעת משבר הקורונה ראה פרק השפעת משבר הקורונה על סיכון האשראי בתחילת פרק זה ופרק זה בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021 וליום 31 במרס 2022.

התפתחות יתרת האשראי לדיר נטו בישראל

	יתרת תיק האשראי	
	שיעור השינוי	במיליוני ש"ח
31 בדצמבר 2020	7.0	89,594
31 בדצמבר 2021	15.1	103,109
31 במרס 2022	4.3	107,572

בשנים 2020 ו-2021 חל גידול בהיקף האשראי לדיר, בין היתר על רקע ההתעוררות בשוק הנדל"ן כתוצאה מהבשלת פרויקטים של מחיר למשתכן וחזרה חלקית של משקיעים. הגידול נמשך ברבעון הראשון של שנת 2022.

במסגרת הניטור אחר מוקדי הסיכון בתיק ההלוואות לדיר נערך מעקב גם על מאפייני התיק ומאפייני האשראי החדש, וביניהם על התפלגות האשראי החדש לפי שיעורי מימון (שיעור מימון הינו היחס בין סך האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד בעת העמדת מסגרת האשראי) ויחס החזר (יחס החזר מוגדר כיחס בין ההכנסה החודשית הפנויה ובין החזר החודשי).

התפתחות שיעור מימון, באשראי חדש, מעל 60% בישראל

להלן התפתחות האשראי החדש שהעמיד הבנק בשיעור מימון הגבוה מ-60% (שיעור מימון הינו היחס בין שיעור האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד, בעת העמדת מסגרת האשראי):

2020	2021				2022	שיעור מימון
	ממוצע שנתי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון ראשון	
	באחוזים ^(א)					
19.7	20.7	22.4	21.8	21.7	23.2	מעל 60 ועד 70 כולל
19.1	21.5	23.6	24.3	23.2	25.4	מעל 70 ועד 75 כולל
0.2	0.2	0.1	0.1	0.1	0.2	מעל 75

(א) מסך האשראי החדש לדיר שהעמיד הבנק.

לפירוט נוסף בגין סגמנט זה ראה פרק סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021 וליום 31 במרס 2022.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור)

האשראי הפרטי, אשר יכולת ההחזר שלו מבוססת בעיקרה על כושר ההשתכרות של משק הבית, מאופיין בפיזור נרחב מאוד של לווים, במגוון של מוצרי אשראי (הלוואות לסוגיהן, עו"ש, כרטיסי אשראי) ובהיקף נמוך (בממוצע) של אשראי ללקוח בודד. פעילות הלקוחות הפרטיים מרוכזת, רובה ככולה, בחטיבה הבנקאית.

מדיניות האשראי הפרטי, אותה מגבשת החטיבה לניהול סיכונים בשיתוף החטיבה הבנקאית, מהווה נדבך מרכזי בהתוויית תיאבון הסיכון ובהכוננת הניהול השוטף של פעילות זאת.

בנוסף להקפדה על תהליכי החיתום, הניהול והבקרה ברמת הלווה הבודד, מתקיים ניטור שוטף אחר האשראי הפרטי ברמה האגרגטיבית, בין השאר על בסיס סט מדדים פנימי.

לפירוט נוסף בגין סגמנט זה ראה פרק סיכוני אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021 וליום 31 במרס 2022.

השפעת משבר הקורונה

התכניות הממשלתיות לסיוע בגין משבר הקורונה תמכו במצבם הכלכלי של משקי הבית. הסיוע הממשלתי הנוגע למשבר הקורונה הסתיים.

למידע נוסף ופירוט לגבי השפעת משבר הקורונה ראה פרק השפעת משבר הקורונה על סיכון האשראי בתחילת פרק זה.

הוראת ניהול בנקאי תקין - ניהול אשראי צרכני

הושלם והוטמע יישום הוראת הוראה 311A בקשר עם ניהול האשראי הצרכני הכוללת בין היתר את תהליכי העבודה בין הבנק ללקוחות בקשר עם מהלכי שיווק אשראי.

למידע נוסף ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי ליום 31 במרס 2022.

לפירוט נוסף בגין סגמנט זה ראה פרק סיכוני אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021 וליום 31 במרס 2022.

קבוצות לווים¹

הבנק מקיים תהליכי מעקב סדורים על מנת לוודא כי הוא ממלא אחר מגבלות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בנושא מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

נכון ליום 31 במרס 2022, הבנק עומד במגבלות הקבועות בהוראה.

למידע נוסף אודות קבוצות לווים ראה פרק סיכוני אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021.

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

למידע בנושא חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים ראה פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרס 2022.

¹ קבוצת לווים הם כל אלה יחד: הלווה, אדם השולט בו וכל מי שנשלט על ידי אלה. כאשר תאגיד נשלט על ידי יותר מאדם אחד יש לכלול בקבוצת לווים אחת את אותם שולטים שהתאגיד הנשלט הוא מהותי עבורם (כגון: מבחינה הונית), לרבות התאגיד הנשלט וכל מי שנשלט על ידם. תאגיד מוחזק שהינו מהותי עבור מחזיק שאין לו שליטה, וכל הנשלט על ידם. לווים הקשורים באופן שפגיעה ביציבות הפיננסית של אחד מהם עלולה להשליך על היציבות הפיננסית של האחר, או שאותם גורמים עלולים להשליך על היציבות הפיננסית של שניהם.

חלק 5א - סיכון אשראי של צד נגדי

סיכון אשראי של צד נגדי (CCRA)

סיכון האשראי בעסקת נגזרים הינו מדד לסכום ההפסד שהבנק עלול לשאת בו אם הצד הנגדי לעסקה לא יעמוד בתנאי העסקה. סיכון זה למועד מסוים מוגדר כסך השווי הנוכחי של העסקה לאותו מועד בתוספת סיכון פוטנציאלי להפסד עתידי. פוטנציאל זה מוערך על פי רמת התנודתיות הצפויה בנכס הבסיס של העסקה ועל פי משך התקופה שנותרה עד למועד השלמת הביטחונות כפי שסוכם עם הצד הנגדי, וכל זאת לאחר ניכוי הסכמי קיזוז הניתנים לאכיפה.

למידע נוסף אודות סיכון אשראי של צד נגדי ראה חלק 5א בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021.

ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)

	א	ב	ה	ו
	31 במרס 2022			
	עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	EAD לאחר CRM	RWA
	במיליוני ש"ח			
1	10,281	16,012	14,055	4,675
3	-	-	11,654	30
6	10,281	16,012	25,709	4,705

	א	ב	ה	ו
	31 במרס 2021			
	עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	EAD לאחר CRM	RWA
	במיליוני ש"ח			
1	4,648	11,136	9,062	3,873
3	-	-	533	14
6	4,648	11,136	9,595	3,887

	א	ב	ה	ו
	31 בדצמבר 2021			
	עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	EAD לאחר CRM	RWA
	במיליוני ש"ח			
1	6,574	16,204	13,978	4,459
3	-	-	6,920	38
6	6,574	16,204	20,898	4,497

הקצאת הון בגין התאמת שערך לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)

ב		א		ב		א	
31 בדצמבר		31 במרס		2021		2022	
RWA	EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM
במיליוני ש"ח							
1,770	13,336	1,564	9,047	1,499	11,215	סך כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית 3	

חלק 6 - סיכון שוק

סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד הנובע משינוי בשווי הנכסים וההתחייבויות בשל שינוי ברמת מחירים בשווקים, שינוי בשיעורי ריבית, שער חליפין, אינפלציה ומחירי מניות. החשיפה לסיכונים שוק מתבטאת בתוצאות העסקיות, בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות, בהון העצמי ובתזרימי המזומנים.

הבנק פועל בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ניהול סיכונים השוק של הקבוצה, לרבות הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא "ניהול סיכון ריבית" ומספר 339 בנושא "ניהול סיכונים שוק". במסגרת יישום הוראות אלה נקבעו עקרונות יסוד לאופן ניהול הסיכונים ובקרתם, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון, הגדרת אמצעי הבקרה והכלים למדידת הסיכונים ואמצעי הבקרה והפיקוח על סיכונים אלה, תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

במהלך התקופה המדווחת לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי, במדיניות ובמסגרת ניהול סיכון השוק.

במהלך משבר הקורונה חלה עלייה ברמת התנודתיות של גורמי הסיכון בשווקים הפיננסיים. הבנק הפדרלי של ארה"ב הסביר את עקרונות תוואי הנורמליזציה של הריבית תוך התייחסות לסביבת האינפלציה הגבוהה ולאיומים וההשפעות הצפויות מהמלחמה בין רוסיה ואוקראינה. המידה הרבה של חוסר הוודאות בשווקים עדיין קיימת, והתנודתיות בשווקים הפיננסיים יכולה להימשך ואף להתגבר מחדש.

הבנקים המרכזיים המובילים בעולם החלו לצמצם את ההרחבות המוניטריות שביצעו ואת מעורבותם בשוקי האג"ח והריביות ולדבריהם תהליך זה עשוי להיות מהיר משמעותית ממהלכים דומים שנעשו בעבר.

העלייה החדה שנרשמה בתשואות האג"ח השקליות והדולריות הובילה לקיטון חד ביתרת הרווחים שטרם מומשו בגין התיק הזמין למכירה ולרישום קרן הון שלילית במקביל לירידה חדה בשווי ההתחייבויות האקטואריות.

הבנק מבצע ניטור ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות תוך ניהול סיכונים מוקפד, ביצוע תרחישי קיצון ובחינה מתמדת של התפתחות האירועים ודרכי הפעולה, על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות, ככל שיידרש.

סיכון הריבית

תמצית החשיפות של השווי הכלכלי* לשינויים של 1% בריבית ברמת הקבוצה**

השינוי הפוטנציאלי בשווי ההוגן כתוצאה מתרחיש										
31 בדצמבר 2021		31 במרס 2021		31 במרס 2022						
עלייה של 0.1%	ירידה של 1%	עלייה של 0.1%	ירידה של 1%	עלייה של 0.1%	ירידה של 1%	עלייה של 0.1%	ירידה של 1%	עלייה של 1%	ירידה של 1%	
במט"י										
תיק בנקאי		(30)	(191)	(530)	(72)	594	(720)	(78)	339	(969)
תיק למסחר		(10)	104	(98)	1	(26)	8	(9)	101	(90)
במט"ח										
תיק בנקאי		(3)	(62)	(72)	(55)	355	(564)	(44)	440	(483)
תיק למסחר		3	(7)	37	(1)	(38)	(26)	6	(53)	54

* הפער בין חשיפות השווי ההוגן לשינויים בריבית המובא בדוח הדירקטוריון לבין חשיפות השווי הכלכלי נובע מהתייחסות שונה להתחייבויות הפנסיוניות, נטו.
** נתוני מרס 2022 משקפים את יציאת שלוחת ארה"ב מהדוח הקבוצתי.

למידע נוסף בנוגע ל-LIBOR ראה פרק סיכונים שוק בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרס 2022.

למידע נוסף אודות סיכון שוק ראה חלק 6 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021.

למידע על סיכון ריבית ראה פרק סיכונים שוק בדוח הדירקטוריון והנהלה וחלק 6א בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021.

למידע על סיכון מניות ראה חלק 6 בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021.

סיכון שער חליפין

במהלך התקופה המדווחת ההשפעה של שינוי בשערי חליפין על הרווח הנקי אינה מהותית מאחר והבנק אינו מנהל חשיפות משמעותיות במגזר המט"ח.

סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR1)

בטבלה להלן מוצגים נכסי הסיכון בגין החשיפה לסיכוני השוק על פי הגישה הסטנדרטית המכסה רק חלק מהחשיפות לסיכוני שוק.

	א	א	א	
	31 בדצמבר	31 במרס	2022	
	2021	2021		
נכסי סיכון RWA				
במיליוני ש"ח				
מוצרים ישירים				
1	4,508	3,419	5,400	סיכון שיעור ריבית (כללי וספציפי)
2	41	98	42	סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)
3	428	330	481	סיכון שער חליפין
אופציות				
7	503	574	188	גישת התרחישים
8	112	67	67	איגוח
9	5,592	4,488	6,178	סך הכל

חלק 7 - סיכון נזילות

סיכון הנזילות הוא הסיכון הנוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגייס מקורות ו/או למימוש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי. מדיניות ניהול סיכון הנזילות מהווה חלק אינטגרלי מהניהול העסקי האסטרטגי של קבוצת לאומי והיא מותאמת לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כסוי הנזילות", המאמצת את המלצות ועדת באזל 3, לחישוב יחס מזערי לנזילות LCR (Liquidity Coverage Ratio), תוך ביצוע התאמות למשק הישראלי.

בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כסוי הנזילות" נקבע כי על הבנק להיות בעל מלאי מספק של נכסים נזילים באיכות גבוהה, שיכול לתת מענה לצורכי הנזילות באופן של 30 ימים בתרחיש קיצון משולב הגלום בהוראה.

לאומי שומר על רמת נזילות נאותה, באמצעות השקעת תיק הנוסטרו בנכסים איכותיים ומפוזרים בשקלים ובמט"ח אשר תאפשר לו לעמוד בכל צורכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון, ובאמצעות מדיניות גיוס של מקורות יציבים ומגוונים ולטווחי זמן שונים בדגש על גיוס פיקדונות מקמעונאים וכן גיוס של אג"ח לתקופות ארוכות.

לאומי מקיים מעקב שוטף אחר מצב הנזילות שלו באמצעות מדדים המיועדים להתריע על שינויים במצב הנזילות, בין היתר באמצעות מודל רגולטורי וכן מודלים פנימיים שפותחו בלאומי בהתאם להוראת בנק ישראל, ובהתאם לסטנדרטים המקובלים בעולם.

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2022 חלה ירידה ביחס כסוי הנזילות הממוצע ביחס לרבעון הרביעי של שנת 2021, בעיקר כתוצאה מגידול בשימושים מעבר לגידול במקורות היציבים. במהלך הרבעון הראשון של שנת 2022 הונפקו כתבי התחייבות בכ-6 מיליארד ש"ח, כמחציתן בחודש ינואר 2022 והיתרה בחודש מרס 2022. במהלך התקופה יחס ה-LCR במט"ח ובכלל המטבעות היה גבוה מהדרישה הרגולטורית.

למידע נוסף אודות סיכון נזילות ראה חלק 7 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021.

יחס כיסוי הנזילות - טבלת גילויים עיקריים (LIQ 1)

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום						
31 בדצמבר 2021		31 במרס 2021		31 במרס 2022		
סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^(א)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^(א)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^(ב)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^(א)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^(ב)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^(א)	
במיליוני ש"ח						
189,707	167,882	196,167			סך הנכסים הנזילים באיכות גבוהה (HQLA)	
תזרימי מזומנים יוצאים						
16,674	209,808	15,933	209,062	17,168	212,450	2 פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים
3,182	63,271	3,129	62,171	3,205	63,722	3 מזה: פיקדונות יציבים
12,261	105,495	11,371	99,136	12,779	109,260	4 פיקדונות פחות יציבים
1,231	41,042	1,433	47,755	1,184	39,468	4א פיקדונות לתקופה העולה על 30 יום
163,773	246,330	130,895	205,011	176,656	263,592	5 מימון סיטונאי בלתי מובטח
163,772	246,329	129,865	203,981	176,575	263,511	7 מזה: פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
1	1	1,030	1,030	81	81	8 חובות לא מובטחים
12,774	76,529	12,291	74,460	13,316	79,037	10 דרישות נזילות נוספות
6,560	6,560	6,705	6,705	6,508	6,508	11 מזה: תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
6,214	69,969	5,586	67,755	6,808	72,529	13 קווי אשראי ונזילות
511	511	2,569	2,569	501	501	14 מחויבויות מימון חוזיות אחרות
1,559	51,378	1,424	44,209	1,635	54,425	15 מחויבויות מימון מותנות אחרות
195,291	-	163,112	-	209,276		16 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
תזרימי מזומנים נכנסים						
-	1,601	-	876	-	1,645	17 הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)
39,883	59,890	31,909	49,513	44,136	65,997	18 תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
1,921	8,532	1,709	7,450	2,180	9,465	19 תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
41,804	70,023	33,618	57,839	46,316	77,107	20 סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
סך ערך מתואם ^(ג)						
189,707	167,882	196,167				21 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
153,487	129,494	162,960				22 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
124%	130%	120%				23 יחס כיסוי הנזילות (%)

- (א) ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).
- (ב) ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).
- (ג) ערכים מתואמים יחושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא ו-(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 ובמרה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).
- (ד) הערכים מחושבים על בסיס ממוצע ברמת הבנק של 75 תצפיות יומיות במהלך הרבעון הראשון 2022 (73 תצפיות במהלך הרבעון הראשון 2021 ו-78 תצפיות במהלך הרבעון הרביעי 2021).
- (ה) מתבצעת בחינה לגבי המתודולוגיה של חישוב יחס הנזילות ולהערכת הבנק יישום מתודולוגיה חדשה, ככל שתיקבע, תותיר את הבנק עם יחס נזילות גבוה מהדרישות הרגולטוריות בנושא. לאור האמור, ובתיאום עם הפיקוח על הבנקים, קבע הבנק בשלב זה יחס כיסוי נזילות פנימי של 115% שהינו מעבר ליחס המזערי של 100% הנדרש על ידי הפיקוח.

יחס מימון יציב

יחס מימון יציב (NSFR) הוראה 222 - יחס מימון יציב נטו נועד לשפר את עמידות פרופיל סיכון הנזילות של התאגידים הבנקאיים בטווח הארוך באמצעות דרישה מתאגידים בנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם ולפעילויותיהם החוץ מאזניות. היחס מגביל הסתמכות יתר של התאגידים הבנקאיים על מימון סיטונאי קצר טווח. המדידה, הן במאוחד והן בסולו מתבצעת אחת לרבעון והדרישה לעמוד ביחס של 100%.

יחס מימון יציב נטו - טבלת גילויים עיקריים (LIQ2)

ליום 31 במרס 2022				
ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפרעון			
	שנה או יותר	משישה חודשים עד שנה	עד שישה חודשים	ללא מועד פרעון
במיליוני ש"ח				
פריטי מימון יציב זמין (AFS)				
66,879	12,947	-	-	53,932
53,932	-	-	-	53,932
12,947	12,947	-	-	-
196,790	5,128	7,277	201,423	-
74,168	1,345	2,800	73,856	-
122,622	3,783	4,477	127,567	-
111,820	22,333	10,822	301,131	-
-	-	-	-	-
111,820	22,333	10,822	301,131	-
-	367	-	638	-
11,658	10,199	2,917	9,994	-
-	-	-	2,817	-
11,658	22,333	10,822	301,131	-
387,147				
סך מימון יציב זמין				
פריטי מימון יציב נדרש (RSF)				
4,062				
-	-	-	-	-
274,803	249,944	25,597	117,862	87
151	-	-	1,507	-
6,689	3,584	420	19,301	-
159,669	116,952	23,189	96,332	-
-	-	-	-	-
87,704	108,343	355	310	-
20,414	29,463	106	76	-
20,590	21,065	1,633	412	87
-	367	-	638	-
20,049				
-	-	-	-	-
3,656		4,301		
-		1,825		
546		546		
15,847	7,863	732	1,757	5,495
6,884		151,571		
305,798				
127%				

יחס המימון היציב נטו בלאומי נשען על מקורות יציבים ונכסים איכותיים. ההון הפיקוחי המוכר לפי הוראה 222 עומד על 53.9 מיליארד ש"ח ובתוספת של 12.9 מיליארד ש"ח מכשירי הון, מהווים יחד כ-66.8 מיליארד ש"ח. סכום זה מקבל יחס מימון יציב של 100%.

פיקדונות קמעונאיים יציבים ולא יציבים המקבלים יחס מימון יציב של 90% ומעלה, עומדים על סכום של 213.8 מיליארד ש"ח, כאשר סך הכל אשראי לציבור במאזן עומד על כ-368.9 מיליארד, כלומר כ-58% מהאשראי במאזן מממונים מפיקדונות לא סיטונאיים.

בנוסף סך נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1 לפי הוראה 222 עומד על כ-210.3 מיליארד ש"ח, המהווים כ-31% מהנכסים במאזן מקבלים יחס מימון יציב נדרש של 5% או פחות.

ליום 31 בדצמבר 2021

ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפרעון			ללא מועד פרעון	עד שישה חודשים	משיחה חודשים עד שנה	שנה או יותר
	במיליוני ש"ח						
פריטי מימון יציב זמין (AFS)							
61,061	9,226	-	-	51,834	1 הון:		
51,834	-	-	-	51,834	2 הון פיקוחי		
9,226	9,226	-	-	-	3 מכשירי הון אחרים		
193,686	4,926	6,813	198,663	-	4 פקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים:		
73,904	1,118	2,780	73,837	-	5 פקדונות יציבים		
119,782	3,809	4,033	124,826	-	6 פקדונות פחות יציבים		
112,088	21,999	11,022	308,608	-	7 מימון סיטונאי:		
-	-	-	-	-	8 פקדונות לצרכים תפעוליים		
112,088	21,999	11,022	308,608	-	9 מימון סיטונאי אחר		
-	291	-	679	-	10 התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית		
12,503	12,000	1,006	7,830	-	11 התחייבויות אחרות:		
-	-	-	2,217	-	12 התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו		
12,503	12,000	1,006	5,613	-	13 כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל		
379,338					14 סך מימון יציב זמין		
פריטי מימון יציב נדרש (RSF)							
3,676	-	-	-	-	15 סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA) פקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות		
-	-	-	-	-	16 הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם:		
260,595	238,577	21,554	113,405	316	17 הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1		
160	-	-	1,603	-	18 הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינם מובטחות		
6,423	3,286	302	19,911	-	19 הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבונות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי, מזה:		
-	-	-	-	-	20 עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203		
84,088	103,851	383	351	-	21 הלוואות לדיור המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן, מזה:		
20,244	29,062	108	80	-	22 עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203		
21,889	21,398	1,500	1,912	316	23 ניירות ערך שאינם ככשל ושאינם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה		
-	291	-	679	-	24 נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית		
19,221	-	-	-	-	25 נכסים אחרים:		
-	-	-	-	-	26 סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב		
2,764	3,252	-	-	-	27 נכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund) של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPS)		
-	1,770	-	-	-	28 נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו		
412	412	-	-	-	29 התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי בטחונות משתנים שהופקדו		
16,045	7,963	347	2,193	5,542	30 כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל		
6,798	148,689	-	-	-	31 פריטים חוץ מאזניים		
290,290					32 סך המימון היציב הנדרש (RSF)		
131%					34 יחס מימון יציב נטו (NSFR) (%)		

חלק 8 - סיכון תפעולי

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

קבוצת לאומי פועלת במגוון רחב של פעילויות פיננסיות ולפיכך חשופה לסיכונים תפעוליים הכוללים, בין היתר, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיים, סיכונים המשכיות עסקית וסיכונים מעילות והונאות.

תפיסת ניהול הסיכון הינה בהלימה לאסטרטגית קבוצת לאומי, מהווה בסיס להגדרת סובלנות הסיכון, לאופן ניהול הסיכון והמשל התאגידי ולקביעת המיקוד והדגשים בתהליכי ניהול הסיכונים התפעוליים, ומאפשרת ניהול סיכונים מושכל וממוקד תוך תיעודף משימות ומשאבים.

במהלך הרבעון הראשון לשנת 2022 לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי, במדיניות ובמסגרת ניהול הסיכון התפעולי.

מוקדי הסיכון העיקריים בסיכונים התפעוליים:

סיכון אבטחת מידע וסייבר

החיים לצד הקורונה מובילים לעלייה משמעותית בתקיפות סייבר על ארגונים פיננסיים בארץ ובעולם ועל גופי שרשרת האספקה של ארגונים אלו. מאפייני התקיפה מגוונים וביניהם תקיפות כופרה, עלייה בניסיונות פשינג והנדסה חברתית. החשיפה לסבירות התממשות אירוע סייבר עולה בין היתר כתוצאה משימוש גובר של לקוחות בערוצים דיגיטליים.

לאומי נוקט במספר צעדים להפחתת הסיכונים ובכלל זה: יישום בקורות מונעות ומגלות, ביצוע סקרי אבטחת מידע, הגברת הניטור לשם הסרת אתרים מתחזים, הידוק תהליכי ניהול ובקרת הרשאות והעלאת מודעות עובדים להנחיות אבטחת מידע.

במהלך הרבעון הראשון לשנת 2022 לא נתגלו אירועי סייבר שהשפיעו על הדוחות הכספיים של לאומי.

סיכונים טכנולוגיה

לאומי מייחס חשיבות רבה לכך שהתשתית הטכנולוגית המשרתת את לקוחותיו ועובדיו תאפשר זמינות ורציפות עסקית ותפעולית, ומשקיע לשם כך משאבים רבים. הבנק פועל על פי מדיניות מוצר חדש אשר מתווה את תהליכי ניהול הסיכונים הכרוכים בהכנסת מוצרים חדשים ובכלל זה יוזמות טכנולוגיות וחדשנות.

לאומי החל ביישום תכנית עסקית-טכנולוגית (תכנית מודרניזציה) לצורך השגת יעדי העסקיים בשנים הבאות. התוכנית מנוהלת במסגרת ממשל תאגידי הדוק.

סיכון המשאב האנושי

השינויים בסביבה העסקית והבנקאית בשילוב משבר הקורונה השפיעו באופן רחבי גם על עולמות ניהול ההון האנושי, בין היתר לאור הצורך להתאים את כח האדם ולחזק את היכולות הניהוליות בעולם המשתנה, לרבות ניהול עבודה מרחוק ומחוזרות העובדים והביקוש הגובר לעובדים בעלי הכשרה טכנולוגית. לאומי נוקט במספר דרכים להתמודדות עם הסיכון ובהן: שיפור יכולות הגיוס, הרחבת ערוצי גיוס ומהלכי שימור ידע ועובדים בעל ידע טכנולוגי או עסקי ייחודי.

למידע נוסף אודות הסיכון התפעולי ופירוט מוקדי הסיכון העיקריים בסיכון התפעולי ראה פרק סיכון תפעולי בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2021.

חלק 9 - סיכון סביבתי

סיכוני סביבה ואקלים מהווים חשיפה של הבנק לנזקים פוטנציאליים שעלולים להיגרם כתוצאה מאירועים או מתהליכים שקשורים לסביבה, לרבות שינויי אקלים.

סיכונים סביבתיים נובעים מחשיפה של הבנק לפעילויות שקיים פוטנציאל שיגרמו לנזקים סביבתיים או יושפעו מהם, כמו למשל: פליטות גזי חממה, יצירת פסולת, זיהום אוויר ומים, זיהום קרקע, הפחתת המגוון הביולוגי, בירוא יערות ואירועי מזג אוויר קיצוניים. נהוג לחלק את סיכוני סביבה ואקלים לשני סוגים:

- סיכונים פיזיים - נובעים מחשיפה לפגיעה פוטנציאלית ישירה כתוצאה משינויי אקלים, היקפם ותדירותם כגון: גלי חום, שריפות, שיטפונות ועלית מפלס פני הים. להתממשות סיכון זה השפעה ישירה, בין היתר, על פעילותו העצמית של הבנק ומסוגלות ההמשכיות העסקית שלו וכן השפעה על פעילות לקוחותיו ומושאי השקעותיו.
  - סיכוני מעבר - נובעים מהשפעתם הפוטנציאלית של שינויים והתאמות שנערכים במסגרת ההתמודדות עם סיכוני אקלים והניסיון להפחיתם, כגון: שינויי מדיניות, מעבר לכלכלה דלת פחמן, אימוץ טכנולוגיות ירוקות, שינויים טכנולוגיים, שינויים בהעדפות השוק, בהתנהגות הצרכנית, ובסביבה העסקית וכד'.
    - הבנק חשוף בפני סיכונים אלה הן באופן ישיר והן באופן עקיף:
    - נזק ישיר עלול להיגרם לבנק, למשל, במקרה של פגיעה סביבתית בתשתיות הפיזיות ההכרחיות לשם המשכיותו העסקית. אך גם במקרה בו הבנק ימצא אחראי למפגע סביבתי, לרבות האפשרות שהבנק יידרש לשאת בעלויות של הסרת מפגע סביבתי או שימצא אחראי בגין מפגע סביבתי כלפי צד שלישי.
    - נזק עקיף עלול להיגרם בעקבות פגיעה בלקוחות הבנק, בערך הבטוחות שבהן הוא מחזיק או בערך תיק ההשקעות שלו. כך, למשל, נזק עקיף עלול להיגרם לבנק שמימן את פעילותה של חברה, אם החברה תיפגע מהשלכותיו של נזק סביבתי שהיא גרמה או מתופעות סביבתיות. הפגיעה בחברה עלולה להשפיע על יכולת החזר שלה ובכך להשפיע בעקיפין על ערך הנכסים של הבנק.
  - כמו כן, יתכן סיכון מוניטין לבנק במקרה בו ייוחס לבנק קשר לגורם מפגע סביבתי, בין באופן ישיר כיוצר המפגע ובין באופן עקיף כמממן של המפגע.
    - מכאן, לסיכונים הסביבתיים עשויה להיות השפעה פיננסית ושאונה פיננסית על הבנק כגון: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון תפעולי, סיכון ציות, סיכון משפטי, סיכון רגולטורי, סיכון מוניטין וסיכון נזילות.
    - הבנק מכיר בחשיבות ניהול סיכוני סביבה ואקלים לאור מרכזיותו וחשיבותו לכלכלה ולחברה הישראלית והן בהזדמנות עסקית-אסטרטגית. הבנק פועל להגדרת והטמעת ממשל תאגידי ומודל תפעולי תומך ולשיפור כלי הניהול ומדידה.
    - במסגרת תהליכי העבודה המוסדרים ניתן דגש להטמעת אינדיקטורים לזיהוי אשראי סביבתי בשיקולים העסקיים לאיתור הזדמנויות למימון. על מנת לחזק את שאיפת הבנק להרחבת מימון סביבתי נקבע יעד למימון סביבתי ארוך טווח לחטיבות השונות.
    - הבנק גיבש תכנית עבודה רב שנתית לניהול סיכוני סביבה ואקלים בהיבטי ממשל תאגידי ושילוב ניהול סיכוני סביבה ואקלים כחלק בלתי נפרד מניהול הסיכונים בפעילויות השונות של הבנק, לרבות זיהוי וקידום הזדמנויות עסקיות. בשנה הקרובה הבנק ייתן דגש לשיפור המתודולוגיות, שיטות המדידה והמידע הכמותי והאיכותי הנדרש לניהול סיכוני הסביבה והאקלים. במסגרת זו, ניתן דגש מיוחד לתחום האשראי העסקי, עקב המהותיות העסקית והסביבתית הגבוהה שלו.
  - הבנק מחזיק מזה כעשור תקן איכות סביבה ISO14001 ובמסגרת זאת מבוצע ניהול ובקרה אחר רגולציות הקשורות לסיכונים סביבתיים, לרבות בקרה חיצונית שנתית על ידי מכון התקנים.
- סיכון סביבה הינו סיכון "מתפתח". סיכונים מתפתחים מתאפיינים בהיעדר מידע כמותי עם עומק היסטורי מספק לאמידתם ובהשתנות גבוהה יותר מסיכונים אחרים לאורך זמן, דבר המחייב מיסוד תהליכים להתאמת הכלים לניהולם ומדידתם. הבנק עוקב כל העת אחר התפתחויות רגולטוריות, טכנולוגיות וחברתיות בתחום, לומד את הנושא ופועל להתאמת הכלים והמתודולוגיות לניהול הסיכון.

למידע נוסף ראה פרק סיכון סביבתי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021 ובדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021.

חלק מהמידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה סעיף מידע צופה פני עתיד.

חלק 10 - מידע נוסף על סיכונים אחרים

סיכון רגולציה

לעניין סיכון הרגולציה - ראה חלק 10 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 דצמבר 2021.

סיכון ציות

לעניין סיכון ציות - ראה חלק 10 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 דצמבר 2021. בנוסף, בעקבות המלחמה ברוסיה-אוקראינה, מדינות וארגונים בינלאומיים רבים הטילו סנקציות כלכליות משמעותיות על אנשים, ישויות, סקטורים ואזורים. לאומי מיישם את הסנקציות בהתאם למדיניות שנקבעה.

סיכון משפטי

לעניין סיכון משפטי - ראה חלק 10 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 דצמבר 2021.

סיכון מאקרו-כלכלי

סיכון מאקרו-כלכלי הינו סיכון להכנסות ולהון הקבוצה הנובע מתנאים מאקרו-כלכליים לרבות צמיחה כלכלית, סביבת ריבית נמוכה, יחסי הכח הפוליטיים בעולם והשפעתם על הסחר הבינלאומי.

משבר הקורונה עדיין מהווה סיכון מאקרו-כלכלי גלובלי משמעותי. השלכות המשבר על הכלכלה העולמית, ובמידה פחותה על הפעילות המקומית, וכן על עסקי הבנק עדיין עלולות להיות מהותיות. מדובר בפגיעה מהותית בפעילות העסקית של ענפים רגישים כמו תיירות, תעופה, פנאי, בידור, שירותי אוכל ועוד וכן השפעות עקיפות משמעותיות על מכלול רחב של ענפים בתחומי המסחר והשירותים וכן נדל"ן שאיננו למגורים. משבר זה הביא בכלכלות רבות ברחבי העולם להגדלת היקף החובות הריבוניים. כמו כן, בנקים מרכזיים רבים החלו לצמצם את מידת ההרחבה המוניטרית הרבה, תוך העלאות ריבית וצמצום היקף הרכישות של אגרות חוב בשווקים. התפתחויות אלו מהוות סיכון נוסף למידת היציבות בשווקים הפיננסיים.

מלבד סיכון הקורונה ישנם סיכונים הנובעים משינויי אקלים, וסיכונים גיאו-פוליטיים שונים, לרבות המשבר האוקראיני-רוסי בעת הנוכחית, המוסיפים לפוטנציאל לתנודתיות של תהליכים כלכליים גלובליים. המלחמה באוקראינה באה לידי ביטוי בעלייה ניכרת של מחירי האנרגיה ומחירים של סחורות אחרות, בפגיעה ניכרת באמון הצרכנים וביטחון העסקים בחלקים שונים של העולם, ובכך לפגיעה צפויה בהיקף צמיחת כלכלת העולם.

הבנק בוחן את יכולתו לעמוד בהתפתחויות שליליות בסביבה המאקרו-כלכלית באמצעות תרחישי קיצון מערכתיים, ובכלל זה עורך תרחישי קיצון אחידים לבקשת הפיקוח על הבנקים. כמו כן, מתבצע ניטור ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות בשוק על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות, לכשיידרש.

למידע בנושא סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי, סיכון מודלים וסיכון הבנקאות ההוגנת (Conduct), ראה פרק סיכונים אחרים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 דצמבר 2021.

KM	Key Metrics
OV	Overview
CC	Capital Composition
LR	Leverage Ratio
CR	Credit Risk
CCR	Counterparty Credit Risk
MR	Market Risk
LIQ	Liquidity